

Bakalářská práce

2011

Jiřina Petrášková

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

METODIKA ANIMACE ČÁSTI MUZEJNÍ EXPOZICE

Vedoucí práce: Mgr. Irena Kovářová

Autor práce: Jiřina Petrášková

Studijní obor: Náboženská výchova a etika – kombinované

Ročník: Třetí

2011

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

30. března 2011

.....
Petrášková Jiřina

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Ireně Kovářové
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	- 6 -
1 ZVONY	- 11 -
1.1 VĚKOVÁ SKUPINA 6-9 LET	- 11 -
1.1.1 Záměr	- 11 -
1.1.2 Cíl	- 11 -
1.1.3 Použité výchovné metody	- 12 -
1.1.4 Faktografická data	- 12 -
1.1.5 Pomůcky	- 12 -
1.1.6 Uvedení do tématu	- 12 -
1.1.7 Dialog s dětmi	- 13 -
1.1.8 Výklad	- 13 -
1.1.9 Hodnocení a reflexe	- 14 -
1.2 VĚKOVÁ SKUPINA 10-15 LET	- 15 -
1.2.1 Záměr	- 15 -
1.2.2 Cíl	- 15 -
1.2.3 Použité výchovné metody	- 16 -
1.2.4 Pomůcky	- 16 -
1.2.5 Uvedení do tématu	- 16 -
1.2.6 Dialog s dětmi	- 17 -
1.2.7 Výklad	- 17 -
1.2.8 Výroba vlastního zvonku	- 18 -
1.2.9 Hodnocení a reflexe	- 18 -
2 OLTÁŘNÍ OBRAZ SVATÉHO VÁCLAVA	- 19 -
2.1 VĚKOVÁ SKUPINA 10-12 LET	- 19 -
2.1.1 Záměr	- 19 -
2.1.2 Cíl	- 19 -
2.1.3 Použité výchovné metody	- 19 -
2.1.4 Faktografická data	- 19 -
2.1.5 Pomůcky	- 20 -
2.1.6 Uvedení do tématu	- 20 -
2.1.7 Dialog s dětmi	- 21 -
2.1.8 Výklad	- 21 -
2.1.9 Hodnocení a reflexe	- 23 -
2.2. VĚKOVÁ SKUPINA 12-15 LET	- 23 -
2.2.1 Záměr	- 23 -
2.2.2 Cíl	- 23 -
2.2.3 Použité výchovné metody	- 23 -
2.2.4 Pomůcky	- 24 -
2.2.5 Uvedení do tématu	- 24 -
2.2.6 Dialog s žáky	- 24 -
2.2.7 Výklad	- 24 -
2.2.8 Hodnocení a reflexe	- 25 -
3 SELSKÁ SVĚTNIČKA – NEBEKLÍČ	- 26 -
3.1 VĚKOVÁ SKUPINA 8-12 LET	- 26 -
3.1.1 Záměr	- 26 -
3.1.2 Cíl	- 26 -
3.1.3 Použité výchovné metody	- 26 -
3.1.4 Faktografická data	- 26 -
3.1.5 Pomůcky	- 27 -
3.1.6 Uvedení do tématu	- 27 -

3.1.7 Dialog s dětmi.....	- 27 -
3.1.8 Výklad.....	- 27 -
3.1.9 Hodnocení a reflexe.....	- 29 -
4 LIDOVÁ UMĚNÍ – KŘÍŽ	- 30 -
4.1 VĚKOVÁ SKUPINA 12-15 LET	- 30 -
4.1.1 Záměr	- 30 -
4.1.2 Cíl.....	- 30 -
4.1.3 Použité výchovné metody.....	- 30 -
4.1.4 Faktografická data	- 30 -
4.1.5 Pomůcky	- 31 -
4.1.6 Uvedení do tématu.....	- 31 -
4.1.7 Dialog s dětmi.....	- 32 -
4.1.8 Výklad.....	- 32 -
4.1.9 Hodnocení a reflexe.....	- 34 -
5 PLASTIKA SVATÉHO SEBASTIÁNA.....	- 35 -
5.1 VĚKOVÁ SKUPINA 10-13 LET	- 35 -
5.1.1 Záměr	- 35 -
5.1.2 Cíl.....	- 35 -
5.1.3 Použité výchovné metody.....	- 35 -
5.1.4 Faktografická data	- 35 -
5.1.5 Pomůcky	- 35 -
5.1.6 Uvedení do tématu.....	- 36 -
5.1.7 Dialog s dětmi.....	- 39 -
5.1.8 Výklad.....	- 39 -
5.1.9 Hodnocení a reflexe.....	- 39 -
ZÁVĚR.....	- 40 -
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:.....	- 42 -
PUBLIKACE.....	- 42 -
ČASOPISY	- 43 -
NEPUBLIKOVANÉ TEXTY	- 43 -
ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE.....	- 43 -
SEZNAM PŘÍLOH.....	- 44 -
PŘÍLOHA I.....	- 45 -
PŘÍLOHA II.....	- 46 -
PŘÍLOHA III.....	- 47 -
PŘÍLOHA IV.....	- 48 -
PŘÍLOHA V.....	- 50 -
PŘÍLOHA VI.....	- 51 -
PŘÍLOHA VII.....	- 52 -
PŘÍLOHA VIII.....	- 53 -
PŘÍLOHA IX.....	- 60 -
PŘÍLOHA X.....	- 61 -
ABSTRAKT	- 63 -
ABSTRACT.....	- 64 -

ÚVOD

Pro svou práci jsem si zvolila vypracování metodiky pro práci s dětmi v muzeu především z těchto důvodů:

- pracuji v netolickém muzeu, kde se setkávám s dětským návštěvníkem, tedy žákem - edukantem
- posláním všech muzeí je předat odkaz našeho kulturního dědictví další generaci
- muzea si vzala za své podporovat vztah a cit ke kladným hodnotám, které je nutné u dětí vypěstovat.

Spoluprací nejen se školou, ale i jinými vzdělávacími institucemi mají muzea jedinečnou možnost vychovat si své budoucí návštěvníky a především pokračovatele ve své záslužné činnosti.

Muzeum a škola jsou sice rozdílné instituce, ale něco mají společného, a tak jim nic nebrání k navázání spolupráce. Ve škole i v muzeu se žák učí, přijímá a zpracovává informace. V obou institucích je možné realizovat výuku, obě používají podobné didaktické metody a principy. Mezi muzejní didaktické metody řadíme například vyprávění, rozhovor, inscenaci, didaktické hry a mezi muzejní didaktické principy volnost pohybu dětí ve výstavě, zážitkovost, emocionalitu, tvořivost.¹ Školní výukové metody jsou například výklad, přednášky, čtení, diskuse ve skupinách. Didaktickými principy je trvalost, cílevědomost, systematičnost.²

Základní muzejní didaktickou metodou nazýváme prohlídku expozice s průvodcem.³ Muzea nabízejí kromě běžných prohlídek i speciálně zaměřené programy na návštěvníka dle jeho věkového složení.

V současné době dochází k zaměření na dětského návštěvníka při použití animace, a proto jsem si pro svou práci vybrala téma „Metodika animace části muzejní expozice“. Vladimír Jůva uvádí, že první a nejstarší muzeum na světě zaměřené na děti v americkém Brooklynu pochází z roku 1899.⁴ U nás můžeme najít pouze jedno oficiální dětské muzeum, a to Dětské muzeum Moravského zemského muzea v Brně, které se specializuje na práci s dětmi na vysoké odborné úrovni a disponuje i vhodným

¹ Srov. JŮVA, V. *Dětské muzeum edukační fenomén pro 21. století*, s. 134.

² Srov. KALHOUS, Z.; OBST, O. *Školní didaktika*, s. 85.

³ Srov. JŮVA, V. *Dětské muzeum edukační fenomén pro 21. století*, s. 135.

⁴ Srov. Tamtéž, s. 33.

prostorovým zázemím. Ostatní muzea, rovněž mé netolické, mají mezi svými prioritami také snahu oslovovat dle svých personálních a prostorových možností dětského návštěvníka různými aktivitami a programy. Cílem je, aby se mladému návštěvníku v muzeu zalíbilo, aby se do něj rád vracel a předával svou kladnou zkušenost svým vrstevníkům, v dospělosti svým dětem, aby po čase zavítal se svou rodinou opět do „svého“ muzea.

Animací lze dosáhnout hlubšího prožitku a zapamatování předváděných exponátů i doby, ke které se vztahovaly. To je její hlavní předností oproti výkladu, který přinese přehledný obsah v expozici, avšak pro množství uvedených údajů nedochází k tomu, aby si je všechny mohl návštěvník, ať už dospělí či dětský, zapamatovat.

V mnoha muzeích a skanzenech bylo ověřeno, že pokud chceme zde podchytit děti ve věku od 6 do 15 let, je potřeba jim vystavené předměty zajímavě přiblížit. To se právě může dít formou přímého setkání s předmětem – například ve skanzenech se zemědělským náradím a náčiním, kde si mohou samy vyzkoušet zpracování lnu a jiné. Vhodná je i forma hry, kdy děti určitý předmět podle popisu či podnětů hledají v expozici. Pokud dojde k osobnímu kontaktu s předmětem, případně k jeho zvýraznění jinou výukovou metodou (např. výklad s následujícím využitím pracovních listů) více se zafixují získané poznatky do mysli návštěvníka. Proto i u nás dochází k výrazným změnám při práci s frekventantem. Tento způsob a jeho vyhodnocení ukazuje, že dochází u dětí hravým způsobem k zafixování určitých sbírkových předmětů či pracovních činností, které by pouhou prohlídkou expozice nezaregistrovaly a ani si je nezapamatovaly. Je zjištěno, že metody objevování a řízeného objevování žáky těší a zvyšují jejich vnitřní motivace.

Cílem práce je připravit metodiku pro práci s dětmi v podmínkách naší muzejní expozice. Nabídnout způsoby, jak vytypované religiózní předměty pomocí metody animace dětem představit a přiblížit, motivovat je tak přirozenou cestou k návštěvě muzea i novému nazírání na náboženské předměty, podnítit jejich vlastní učení, aby věděly, že v muzeu je čeká nejen poučení, ale i zábava.

Vybrala jsem pět sbírkových předmětů (viz. příloha č. I.), které s náboženstvím souvisí. Zvolila jsem záměrně takové, které se od sebe odlišují povahou materiálu a mohou být pro děti zajímavé: kovový zvon, zarámovaný oltářní obraz, knihu nebeklíč, dřevěný kříž, plastiku sochy. Uvědomila jsem si, že pokud animátor chce zaujmout, musí volit takové metody, aby děti podchytil různými způsoby animace tak, aby samy

dovedly vydedukovat význam předmětu. Je dokázáno, že se snáze nadchnou tím, co člověk sám zjistí, než co přijímá jako realitu. Animátor si musí uvědomit, jakého cíle chce dosáhnout a zvolit vhodné kroky, které má k dispozici. Důležité je, že se pracuje ve skupinách. Proto použije například kreativní dynamiku – vyprávění, provedení hry, kreslení apod.⁵ „*Prostřednictvím hry vstupujeme do jiných možných světů, než je ten námi každodenně vnímaný. Rozšiřujeme své zkušenosti, získáváme množství prožitků, obohacujeme smysl vlastního žití.*“⁶ Pokud použijeme hru, zamýšlela jsem se, jaké cíle chci její volbou dosáhnout. K tomu si provedu rozvahu, kde zvažuji, jak děti osloví, zda je zaujme, zda odpovídá jejich věku, zda je volba dost pestrá a zda podnítí děti k cíli poznání. Výsledek animace ovlivňuje osoba animátora, který by měl být dostatečně připravený pro práci s dětmi, seznámen s tématem a měl by být na dostatečné odborné úrovni.

Animace musí projít několika fázemi. Animátor přesně musí znát a vědět, z jaké základny vychází – tj. musí si uvědomit, co ví děti a co ví on sám. Přesně si vytýčit cíl, který bude sledovat při zadání úkolů pro děti, zda prohloubí jejich znalost o dané věci. Po každém úkolu by pak mělo následovat zhodnocení.⁷

Při zpracování tématu animace v muzeu je třeba vzít v úvahu, že cílem není jenom poznání předmětu, ale záměrem je i rozvíjení etické výchovy. Proto jsem této stránce věnovala velký důraz a brala jsem v úvahu při posuzování posloupnost jednotlivých kroků. Při výběru prostředku poznání (hra, dramatizace, výtvarné zpracování apod.) by mělo dojít k určitému zcitlivění. Po provedení těchto činností by měla následovat krátká hodnotová reflexe – rekapitulace, zde by skupina dětí měla projevit vlastní aktivitu. Následovalo by pak shrnutí (jak se jim pracovalo, jaké měly pocity, zda to byl těžký úkol apod.). Jako poslední by měl následovat transfer do života čili přenesení do reality, zde se může promítnout například schopnost soucítění, vcítění do utrpení a bolesti jiného člověka.

Důležité dále je, aby animace byla přizpůsobená odpovídající věkové kategorii dětí. Jak uvádí Marie Vágnerová „*školní věk lze rozdělit na tři fáze*“⁸:

- **Raný školní věk** od 6-7 let do 8-9 let, v této době prochází děti různými změnami ve vztahu ke škole

⁵ Srov. HANÁKOVÁ, M. *Animace jako výchovná metoda*, s. 19.

⁶ HRKAL, J.; HANUŠ, R. *Zlatý fond her II*, s. 17.

⁷ Srov. HANÁKOVÁ, M. *Animace jako výchovná metoda*, s. 17.

⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*, s. 148.

→ **Střední školní věk** trvá od 8-9 let do 11-12 let, v této době dítě dospívá a začíná výuku na 2. stupni základní školy

→ **Starší školní věk** navazuje na střední školní věk a trvá přibližně do 15 let.⁹

Lze tedy konstatovat, že ve věku od 6-11 let si dítě prohlubuje poznávání a nastává i rozvoj etické výchovy. Pokud pak vezmeme věk 10-13 let, v tomto věku jsou děti schopny rozvoje logiky, logického uvažování, třídění a paměti. Ovládají 5 000 slov, věnují se ve volném čase hře, ale hra je více tvořivá, mají rády stolní a skupinové hry a provozují sport. Ve věku 10-13 let nastává prepuberta, která s sebou nese psychické změny, děti jsou živé, divoké, některé se projevují naopak jako introverti (jsou uzavřeni, straní se kolektivu), je zde citová labilita. Toto vše musíme vzít v úvahu při vytváření animace.

Při setkání s dětmi respektujeme tato hlediska:

- zajímáme se o činnosti, které dítě dělá
- uznáváme osobnost dítěte
- stavíme se k životu optimisticky
- projevujeme trpělivost
- jsme zásadoví a uznalí¹⁰

Při individuálních návštěvách muzejní expozice mám odpozorováno, že vystavené předměty liturgické a náboženské povahy se netěší tak velké pozornosti jak ostatní. Dokonce dochází i k jejich opominutí. Myslím si, že je to veliká škoda. Tuto situaci přičítám době, ve které vyrůstali rodiče dnešních dětí, kdy náboženská výchova byla nežádoucí a převážná část generace neměla ani příležitost poznat dar víry. Pro didaktickou práci s dětmi jsem záměrně upřednostnila zásadu názornosti. Setkání jsou koncipována pro jednu třídu. Pro lepší komunikaci hned na začátku každé animace se seznámíme spolu s dětmi tak, že utvoříme kruh. Spojíme si ruce, potřesením rukou se pozdravíme. Každé dítě se představí svým jménem. Jméno si napíše na lístek, který si upevní na svůj oděv. Lísteček se svým jménem budu mít i já.

Práce je rámcově členěna.

⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*, s. 148.

¹⁰ Srov. ČECHOVÁ, V.; MELLENOVÁ, A.; ROZSYPALOVÁ, M. *Speciální psychologie*, s. 53.

Tématem animace je zvolený sbírkový předmět. Důležitým hlediskem je věk návštěvníka, kterému má být předmět přiblížen dle jeho vývojově psychologické zralosti.

Následuje mnou vytyčený záměr, čeho chci v stanoveném čase dosáhnout v oblasti výchovně etické a poznávací. Na něj navazuje cíl, co budou děti umět, jaké dovednosti a znalosti získají. Dalším bodem vedoucím k dosažení cíle jsou výchovné metody – dramatizace, dialog, diskuse, výklad, praktická činnost, prohlídka exponátů apod. jichž bude použito. V členění postupuji k faktografickým datům a nezbytným pomůckám. Po pečlivé přípravě se posouvám k vlastnímu provedení, uvedení do tématu, vedení dialogu s dětmi, výkladu a reflexi, tedy zhodnocení, jak se podařilo splnit vytknutý záměr. To shrnuji v závěru práce.

V první kapitole se věnuji zvonům svolávajících věřící do kostela a znějících při radostných i smutných událostech. Jde o předmět, s kterým se v reálném světě běžně setkáváme, avšak jsou obvykle vnímány pouze jako kulisa a lidé o nich nepřemýšlí.

V druhé kapitole jde o sbírkový předmět – oltářní obraz svatého Václava, který byl součástí hlavního oltáře netolického kostela.

Ve třetí kapitole se zaměřuji na život lidí v polovině 19. století, který je zčásti prezentován v selské světničce, ve které nacházíme modlitební knížku.

Ve čtvrté kapitole si připomínáme velikonoční událost Ježíšova zmrtvýchvstání, která je prezentována lidovou řezbou kříže s atributy ukřižování.

V páté kapitole se věnuji sv. Sebastiánu, který byl umučen pro svoji věrnost k víře.

Pro svou práci jsem hledala inspiraci v knihách:

- 📖 Brabcová Alexandra – Brána muzea otevřená
- 📖 Horáček Radek – Galerijní animace a zprostředkované umění
- 📖 Jůva Vladimír – Estetická výchova vývoj – pojetí – perspektivy
- 📖 Pasch Martin, Garner Trevor G., Langerová Georgea M., Starková Alane J., Moodyová Christella D. – Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině
- 📖 Petty Geoffrey – Moderní vyučování

1 ZVONY

1.1 Věková skupina 6-9 let

- odlišují skutečnost od fantazie
- dokáží rozpoznat příčiny a následky, mají zkušenosti s ukvapeným jednáním
- umí se soustředit a udržet pozornost
- umí spolupracovat a zapojovat se do skupinové práce
- mají touhu po vědění
- chápou nutnost pravidel
- umí ovládat své emoce
- chápou pojmy, mají smysl pro spravedlnost
- dokáží se vžít do pocitů druhých

1.1.1 Záměr

Výchovně - etický

Na základě příběhu působit na dítě, aby mělo pocit rozlišení spravedlnosti a nespravedlnosti, dále pak snaha vyhledání zvonů v místě bydliště, což by mělo posílit jejich vztah ke svému městu a jejich sounáležitost k tomuto místu.

Poznávací

Setkání dětí přímo se zvonem, který nemohou vidět tak zblízka ani si jej zkusit potěžkat či si na něj sáhnout, neboť tyto zvony jsou zavěšeny vysoko v kostelních věžích a nejsou dětem dostupné na tak blízkou vzdálenost. Seznámení s předmětem, získání poznání rozdílných zvonění – vesele, smutně. Hledání zvonů v expozici.

Na seznámení s daným předmětem je počítáno s časovou dotací 45 minut.

1.1.2 Cíl

Děti by měly umět:

- jak vypadá kostelní zvon
- dokáží pojmenovat hlavní části zvonu
- znají materiály, z kterých je možno vyrobit různé druhy zvonů

1.1.3 Použité výchovné metody

Vyprávění, hra, dialog, diskuse, výklad, objevování, výtvarná činnost, práce s pracovním listem.

1.1.4 Faktografická data

Zvony umístěné v naší expozici ve vstupním prostoru jsou dva a pochází z roku 1738 a 1789 inventární číslo PO 1249.

1.1.5 Pomůcky

Různé druhy zvonků (dřevěný, skleněný, porcelánový, papírový, háčkovaný, keramický, bronzový), tvrdé kartony jako podložka, pracovní list č. 1 s vyobrazenou siluetou zvonu (příloha II.), psací potřeby.

1.1.6 Uvedení do tématu

Děti po příchodu přivítáme v muzeu a odvedeme do salonku, kde jim převedeme či přečteme pověst o zvonu (viz příloha III.).

Řekneme dětem, že budeme také cvičit, vždy když uslyšíme slovo zvon. To si hned společně nacvičíme. Dětem názorně ukážeme pohybový cvik – sepneme obě ruce nad hlavou a mírnými kmity hlavy vpřed a vzad znázorníme zvonění.

Po přečtení textu se zeptáme dětí:

Líbila se Vám pověst? Pokud ano, proč. Pokud ne, proč.

Co se Vám na ní líbilo?

Co se Vám nelíbilo?

Poznal z vás někdo, o čem si budeme povídat?

Úkol

Děti pozveme ke stolečku, kde je pro ně připraven úkol. Sdělíme, že odkryjeme ubrus na 1 minutu a jejich úkolem bude si zapamatovat co nejvíce materiálů, z kterých byly odhalené malé zvony vyrobeny. Za sdělení děti pochválíme.

1.1.7 Dialog s dětmi

Znáte nějakou pověst či pohádku o zvonech?

Víte, kde v našem městě můžeme najít zvony?

Myslíte, že někdo umí v Netolicích zvonit na kostelní zvon?

Má někdo z vás doma zvon, zvoneček?

Čím se od sebe zvonečky a zvony liší?

Proč zvon a zvoneček zvoní?

Z čeho mohou být zvonky vyrobeny?

Slyšel někdo z vás zvonit zvon? Pokud ano, kdy a kde?

Zvoní všechny zvony, zvonky stejně?

Proč si myslíte, že nezvoní stejně?

V roce je jedna sváteční doba, kdy kostelní zvony nezvoní?

Znáte nějakou písničku o zvonech?

Souhrnně zjištěné informace dětí doplníme a zopakujeme.

Po položení otázky necháme dětem čas k přemýšlení. Za každou správnou odpověď dítě pochválíme. V případě špatné odpovědi odůvodníme její nesprávnost a budeme se snažit jednodušeji navést děti ke správné odpovědi. Obsah dialogu s dětmi shrneme.

1.1.8 Výklad

Společně jsme zjistili, že velké zvony v našem městě jsou v kostelích. V kostele Nanebevzetí Panny Marie nalezneme celkem čtyři zvony různé velikosti a to malý, velký a střední a jeden zvon, na který se zvonilo při mši. Zajímavostí je, že v současné době ručně zvoní pan lékárník Sládek. Většina současných zvonů má již jen automatické zvonění.

Jak jste uvedli, můžeme se setkat se zvony a zvonky i doma a tyto jsou pak vyrobeny z různých materiálů. Některé mohou být porcelánové, skleněné, dřevěné, hliněné, železné, také se liší svou vahou, velikostí, výškou a barvou zvuku. Opravdu velké zvony jsou těžké a jsou ulité ze zvonoviny. Zvonovina je směs mědi a cínu.

Každý zvon, aby mohl zvonit, tak má srdce. Srdce najdeme uvnitř zvonu, to je ta část, která zvoní a je obklopena pláštěm zvonu. Každý zvon má trochu jiný zvuk. Následuje názorná ukázka.

Zvony dříve zvonily při různých příležitostech *„při narození, zpíval ve chvílích radosti, temně volal do bitev, oznamoval strašné epidemie* (v případě, že děti pojem

neznají, vysvětlíme), *požáry a nemoci, plakal při úmrtích.*¹¹ I dnes slyšíme zvony při různých slavnostních příležitostech. Zvon zve na bohoslužby do kostela, slyšíme jej při pohřbech a také jej slyšíme odbíjet čas.

V době, kdy se připravujeme na Velikonoce, je jeden den, který se nazývá Zelený čtvrtek a v tento den se říká, že zvony odlétají do Říma. Tehdy v kostele utichají, nezvoní. V čase, kdy zmlknou zvony, chodí někde děti hrkat. Tento zvyk se například udržel v Záhoří u Vimperka. Vracejí se až při Vzkříšení na Bílou sobotu, aby radostně oznamovaly, že náš zachránce a vykupitel Ježíš vstal z mrtvých a žije. Velikonoce slavíme všichni, někteří z vás je slaví jako svátky jara. Věřící lidé, mezi něž patřím, je oslavují jako radostnou událost zmrtvýchvstání Ježíše Krista, který se za nás obětoval, aby vykoupil naše hříchy.

Děti nyní požádáme, aby se odebraly do expozice a vyhledaly v ní kostelní zvony. Seskupíme děti kolem zvonu, aby mohly zjistit hmatem vlastnosti zvonu. Např. děti hlásí, že je zvon teplý, studený, hrubý, lesklý apod. Mohou jej zkusit zvednout, zda jej unesou, sdělit, co na něm vidí, zda je na něm něco napsáno či vyryto. Jejich úkolem bude na pracovní list č. 1 domalovat, jak zvon v expozici vypadá, kde má umístěnou výzdobu.

Po splnění úkolu se vrátí se svým pracovním listem zpět do salonku, kde si všechny práce rozloží na stolech ve středu místnosti. Jednotlivě děti obejdeme a u každého obrázku vyzdvihneme jeho přednosti a to, jak se dětem podařilo úkol splnit. Všechny děti ve skupině pochválíme. Na závěr je poprosíme, aby zavřely oči, dobře poslouchaly a přitom si něco hezkého přály. Vezmeme zvoneček a zazvoníme (pokud máme možnost nahrávky zvonů na CD, pustíme nahrávku). Nyní mohou děti otevřít oči. S každým dítětem se rozloučíme a pozveme jej na další setkání nad sbírkovým předmětem.

1.1.9 Hodnocení a reflexe

Aktivní účastí všech dětí při plnění úkolů bylo dosaženo splnění vytýčeného cíle. Kladně lze hodnotit, že u některých dětí se probudil další zájem o poznání, který se projevil hlavně v provedeném dialogu při odpovídání na otázky. Dle sdělení dětí, se jim program líbil, byly rády, že se dověděly nové věci.

¹¹ ŠVIHÁLEK, M. *Za svědky minulosti*, s. 95-96.

1.2 Věková skupina 10-15 let

- dokáží uvažovat abstraktně
- prožívají první lásky
- zaměřují se na svůj zevnějšek
- jsou velmi citliví
- mění se u nich emoce
- utíkají se do světa fantazie
- dokáží uvažovat a mluvit o hypotézách
- umějí systematicky myslet
- rádi polemizují
- jsou egocentričtí
- pochybují o sobě

1.2.1 Záměr

Výchovně - etický

Snaha o vyhledání zvonů v Netolicích, což by mělo posílit jejich vztah k místu bydliště.

Vyvolání úcty k řemeslné zručnosti a vzbuzení vnímání hodnot.

Poznávací

Získat poznání rozdílných zvonění – vesele, smutně. Umět rozeznat jednotlivé části zvonu a poznat náročnost jejich výroby. Hledání zvonů v expozici.

Na seznámení s daným předmětem je počítáno s časovou dotací 60 minut.

1.2.2 Cíl

Děti by měly umět

- popsat výrobu zvonu
- rozlišit části zvonu
- vysvětlit, kdy kostelní zvony nezvoní

1.2.3 Použité výchovné metody

Vyprávění, dramatizace – hraní role, dialog a diskuse, projekce DVD filmu, výklad, práce s pracovním listem, poznávání, esteticko – výtvarná činnost.

1.2.4 Pomůcky

Obraz zvonu s popisem a pracovní list č. 2 (příloha IV. a, b), notebook, promítací plátno, dataprojektor, DVD výroba zvonů, fotografie zrekvírování zvonů (příloha V.), malé květníky, korálky, nůžky, nitě, provázek, špejle, lepidlo, ubrousky – na výrobu zvonků.

1.2.5 Uvedení do tématu

Žáky po příchodu do muzea přivítáme a odvedeme do salonku, kde je namotivujeme vyprávěním. Použijeme citaci z knihy od Milana Švihálka „Za svědky minulosti“ (viz příloha VI.) „*Mám přítele, (...) za poslední světové války byly v českých zemích a na Slovensku zrekvírovány tisíce zvonů.*“¹² Stejný osud čekal i zvony v Netolicích. V první světové válce byly zvony zrekvírovány (zabaveny). Pomocí fotografií (příloha V.) provedeme výklad pojmu.

Víte, o čem si dnes budeme povídat?

Rozuměli jste všem slovům?

Znáte nějakého sběratele? Pokud ano, co sbírá?

Jak se chová sběratel ke své sbírce?

Zahrajeme si roli sběratele

Představte si, že jste sběratel a váš nejlepší přítel nechtěně rozbije jeden miniaturní zvonek, chloubu vaší sbírky. Co mu řeknete?

Shrneme odehrané role. Jaká odpověď ze zahrané role na vás působila nejlépe.

Děti se zcela vžily do rolí a volí správně a spravedlivě trvalost přátelství jako cennou hodnotu. Děti dobře sdělily, že ztráta kamaráda je horší než ztráta věci.

¹² ŠVIHÁLEK, M. *Za svědky minulosti*, s. 90.

1.2.6 Dialog s dětmi

Co víte o zvonech?

Víte, který zvon je nejznámější?

Znáte název nějakého zvonu či pověst o něm?

Kde najdete zvony v Netolicích?

Jakými způsoby je možné zvonit?

Víte, že je v roce jedna doba, kdy zvony nezvoní? Kdy je to?

Zvoní všechny zvony stejně? Pokud ne, zdůvodněte. Pokud ano, zdůvodněte.

Ví někdo, z jakých částí se skládá zvon?

Víte, z jakého materiálu vzniká zvon?

Měl někdo z vás možnost vidět již výrobu zvonu? Pokud ano, kde a jak?

Pokud ne, chtěli byste to vidět?

Žákům pustíme nahrávku výroby zvonů – autorský film Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě „Jakub a Filip – zvony pro Inovce“ (DVD 10 minut).

1.2.7 Výklad

Dle šířky znalostí žáků doplníme jejich vědomosti o zvonech.

V Praze v katedrále sv. Víta najdete největší český zvon se jménem Zikmund. Jeho odhadovaná hmotnost se uvádí 13,5 tuny. Vysoký je 203 cm. K jeho rozhoupaní je zapotřebí šesti zvoníků.¹³ O tomto zvonu jde pověst, že pokud srdce Zikmunda pukne, povede se Čechům špatně, případně je potká nějaké neštěstí. Tato pověst se vyplnila v nedávné době, kdy v roce 2002 došlo k poškození srdce a Prahu i celé Česko zachvátily ničivé povodně.

Pokud žáci správně určili, kde jsou v Netolicích kostelní zvony, tak jim to raději zopakujeme a připomeneme nezvonění kostelních zvonů o Velikonocích. Děti obdrží pracovní list č. 2, kde si zaznamenají souběžně s výkladem a vizuálním promítáním na plátno jednotlivé části zvonu. Tvoří ho dvě hlavní části – tělo a srdce. Tělo se skládá z koruny, čepce, ramena, krku (= pláště), věnce a lemu. Srdce zvonu se skládá z dříku, pěsti a výpustě. Žákům zadáme úkol, najít kostelní zvony v expozici. Po jejich prohlédnutí a smyslovém seznámení s rytinou zvonu zrakem a hmatem, položíme otázku na stáří zvonu a pocity, které v nich zvon vyvolává při dotyku.

¹³

Srov. *Duha: Katolický časopis pro děvčata a chlapce*, s. 15.

1.2.8 Výroba vlastního zvonku

Po skončení úkolu se žáci opět vrátí do salonku, kde je čeká výroba vlastního upomínkového zvonu, který jim bude návštěvu v muzeu připomínat a utuží jejich získané znalosti o části zvonu.

Po zhotovení vlastního originálního zvonku si žáci zkusí, jaký tón jejich zvonek vydává. Sdělíme si důvody, proč je zvonění odlišné. Každý materiál, který byl pro výrobu použit, sehrál svou úlohu. S žáky se rozloučíme s tím, že se s nimi opět rádi uvidíme a připojíme pochvalu za spolupráci.

1.2.9 Hodnocení a reflexe

Došlo k rozšíření vědomostí dětí o zvonech a vytýčený cíl byl splněn. Děti v průběhu výše uvedených činností projevily aktivitu. Nedošlo k žádným rušivým prvkům. Děti vyhodnotily, že se jim v muzeu líbilo a čas jim velmi rychle utekl. Těšily se ze svého vyrobeného zvonu a dle slov se rády zúčastní podobné akce znovu.

2 OLTÁŘNÍ OBRAZ SVATÉHO VÁCLAVA

2.1 Věková skupina 10-12 let

- dokáží si stát na svém názoru
- nahlíží pozitivně na svět
- umí samostatně uvažovat
- mají potřebu být s vrstevníky
- uvědomují si svou identitu
- respektují základní zákony logiky

2.1.1 Záměr

Výchovně – etický

Cílem je zdůraznění volby mírových cest při řešení problémů.

Poznávací

Vyhledání oltářního obrazu v expozici. Na seznámení s daným předmětem je počítáno s časovou dotací 60 minut.

2.1.2 Cíl

Děti by měly umět

- popsat život panovníka Václava
- ocenit jeho vlastnosti
- poznat oltářní obraz

2.1.3 Použité výchovné metody

Dramatizace – scénka, dialog, diskuse, výklad, vědomostní hra, objevování, práce s pracovním listem.

2.1.4 Faktografická data

Oltářní obraz je umístěn v expozici ve vstupním prostoru. Pochází z 18. století, jedná se o olejomalbu na plátně o rozměrech 130 cm x 210 cm. neznámého autora. Postava sv. Václava klečí před oltářem Panny Marie. Inventární číslo OBR – L 537.

2.1.5 Pomůcky

Psací potřeby – pastelky (předem upozornit vyučující ZŠ), pracovní list č. 3 (příloha VII.), dobové oblečení sv. Václava, podložky, obálky s připravenými otázkami a nastříhanými lístečky s možnostmi odpovědí.

2.1.6 Uvedení do tématu

Úvodem děti seznámíme s historickými fakty o velmi známé osobě, ale jméno jim zůstane utajeno. Ony samy mají být těmi, kdo odhalí, o kom se hovoří, že jde o knížete Václava.

Scénka – postava mluví o svém životě.

Přesné datum mého narození lidé neznají, ale předpokládají, že jsem se narodil asi okolo roku 907, což je před více než tisíci devíti sty lety.

Jsem z rodu Přemyslovců a jako panovník velmi vzdělaný. Umím latinské písmo a částečně i řecky, vycvičili mě i v slovanském písmu, což v mé době nebylo vůbec samozřejmé. Jako nejstarší syn jsem se měl ujmout vlády po svém otci. Když mi můj otec Vratislav zemřel, byl jsem ještě malým chlapcem, a proto za mě vládla má matka Drahomíra. Vlády jsem se ujal až v osmnácti letech. Jsem věřící, přesto lze říci, že umím být dostatečně tvrdý a rozhodný, o tom svědčí má prvá rozhodnutí o důležitých záležitostech země.

Jsem také skvělým bojovníkem a dokázal jsem rozšířit své území a ochránit svůj lid před cizími vojsky. Snažím se vládnout spravedlivě a v míru. Některé konflikty jsem řešil vyjednáváním a ne bojem. Tak jsem se například zavázal odvádět smlouvou stanovený poplatek, abych zabránil válečnému řešení při rozporech mezi Bavorskem a Saskem. Myslíte, že jsem byl pochválen? Ó nikoliv, má mírová politika se nelíbila ani mé matce Drahomíře, ani mému bratrovi Boleslavovi a ani dvořanům. Měli představu, že bych já – panovník měl být přísný, nahánět všem hrůzu a měl bych válčit. Protože jsem ale zbožný, poctivý a dobrý, považují mé jednání za zbabělost. Došlo u nich k přesvědčení a rozhodnutí, že se mě zbaví a odstraní mě.

V ten čas jsem byl u svého bratra na hradišti v Boleslavi (nyní to je Stará Boleslav). Ráno jsem se chystal na ranní mši do kostela, ale byl jsem překvapen Boleslavem a jeho bojovníky. U brány kostela mě zavraždili a stalo se tak asi 28.9. roku 929 či 935, což není možné už nyní upřesnit. Důvodem toho je, že nejsou náležité doklady, historikové

říkají prameny (kroniky, zápisy, listiny), ze kterých by se dala odvodit správnost věci a přesné datum.

Tak se dostal do čela země můj bratr Boleslav I. (přízviskem Ukrutný). Později mě začali lidé oslavovat a pak mě prohlásili za svatého. Mám svátek 28. září, víte, jak se jmenuji?

2.1.7 Dialog s dětmi

Slyšely jste někdy o českém panovníku Václavovi?

Pamatujete si, co jste se ve škole dověděly o tomto panovníkovi?

Viděly jste někdy sochu zobrazujícího knížete Václava? Kde?

Koho oslavujeme 28.9.?

Víte, kde a jak se vražda svatého Václava odehrála?

2.1.8 Výklad

Je dobře, že již mnozí z vás jste o sv. Václavovi slyšeli. S Václavem jste se také setkali ve škole ve vaší učebnici. Sochu svatého Václava najdeme v Praze na Václavském náměstí. Jejím autorem je sochař J. V. Myslbek. Pověst říká, že až poteče při bojích s nepřítelem na náměstí krev proudem, dojde k vykoupení národa a svatý Václav spolu s blanickými rytíři vytlačí nepřítele ze země. Oslava svatého Václava je v den výročí jeho předpokládaného úmrtí. V tento den je státní svátek, máte prázdniny a byl vyhlášen Dnem české státnosti. Václav byl zapsán mezi světce v roce 973. Vražda se odehrávala ve Staré Boleslavi, u dveří kostela, kde byl Václav překvapen svým bratrem Boleslavem a jeho druhy a byl probodnut mečem.

Svatý Václav patří mezi světce a již dlouho byl zobrazován v kostelích na oltářních obrazech. Jeho jménem je pojmenován i náš kostel. Je považován za patrona české země (vysvětlit pojem patron – ochránce). Často byl znázorňován ve zbroji (zbroj – brnění, nošeno rytíři pro ochranu při bitvách). Dále na obrazech mívá v ruce kopí s praporem a štít. Někdy byl zobrazován i s andělíčky. Takový je i na obraze, který po skončení uložených úkolů budou děti hledat.

Úkol 1

Pracovní list č. 3 obdrží každý, úkolem je najít rozdíly, ty označit kroužkem a vybarvit jeden z obrázků sv. Václava v pracovním listě.

Úkol 2

Děti losem rozdělíme na čtyři skupinky. Každá skupinka se odebere do rohu místnosti. Obdrží od muzejní pracovnice obálku s otázkou a nastříhané lístečky s možnostmi různých odpovědí. Úkolem dětí je najít ze tří možností tu správnou odpověď k otázce.

Na jakém místě Václav zemřel?

- a) u vrat kostela
- b) v hodovní síni
- c) v křesle

Ve kterém městě byl Václav zavražděn?

- a) v Netolicích
- b) ve Staré Boleslavi
- c) v Praze

Kdy má svátek Václav?

- a) 28. září
- b) 19. března
- c) 24. prosince

Jakým způsobem přišel o život?

- a) byl sťat
- b) utopil se
- c) byl proboden

Ve kterém roce došlo k vraždě sv. Václava?

- a) 1935
- b) 935
- c) 393

Po skončení a vyhodnocení tohoto úkolu děti pochválíme a vyzveme je, aby našly v expozici nástěnný oltářní obraz sv. Václava, u kterého se všichni sejdeme. Před odchodem rozdáme dětem jejich vybarvené pracovní listy s obrázkem, který si odnesou domů.

Děti pozveme k další návštěvě muzea, kde budeme řešit opět vyhledání zajímavého předmětu.

2.1.9 Hodnocení a reflexe

Můžeme zhodnotit, že dobře volenými postupy animace se podařilo vyvolat zájem a děti si upevnily poznatky získané ve školní výuce. Děti byly kladně hodnoceny celý připravený program a nejvíce se jim líbila scénka s utajenou osobností.

2.2. Věková skupina 12-15 let

- prožívají zamilovanost a lásky
- zaměřují se na sebe a pečují o svůj zevnějšek
- jsou proměnliví emočně a velmi citliví
- dokáží vyslovovat své domněnky a systematicky přemýšlet
- rádi diskutují
- zaobírají se pochybnostmi o svém egu

2.2.1 Záměr

Výchovně – etický

Záměrem je pochopení politiky panovníka sv. Václava, jeho mírotvorný proces a porovnání se současnou dobou. Pokud provedeme transfer do života, pak by toto mělo vyvolat pocit vhodnosti při řešení sporů neagresivní cestou.

Poznávací

Vyhledání oltářního obrazu v expozici. Na seznámení s daným předmětem je počítáno s časovou dotací 90 minut.

2.2.2 Cíl

Děti by měly umět

- objasnit hlouběji postavu knížete Václava
- provést rozbor důležitosti osoby Václava v dějinách naší země jak v minulosti, tak i v současnosti

2.2.3 Použité výchovné metody

Dramatizace – scénka, dialog a diskuse, výklad.

2.2.4 Pomůcky

Scénář hry o sv. Václavu (příloha VIII.), papíry, psací potřeby, podložky.

2.2.5 Uvedení do tématu

Žákům rozdáme role ze hry o knížeti Václavovi tak, aby se všichni do hry zapojili (viz příloha VIII.). Ženské role budou obsazeny děvčaty a mužské chlapci. Jednotlivé postavy si děti určí losem. Scénkou si děti přiblíží a připomenou osobnost a život knížete Václava. Následuje scénka.

2.2.6 Dialog s žáky

Co všechno víte o knížeti Václavovi?

V které době žil?

Víte, z jakého pocházel rodu?

Proč vznikla rozepře mezi knížetem Václavem a Boleslavem?

Je podle vás správné, že odváděl poplatek Jindřichovi I.? Pokud ano, proč? Pokud ne, proč?

Jaký podle vás byl Václav? Které Václavovy vlastnosti považujete za předost jeho osoby a proč? Které jeho vlastnosti považujete za záporné a proč?

Setkali jste se s vyobrazením svatého Václava? Pokud ano, kde? Pamatujete si, jak byl zobrazen?

2.2.7 Výklad

Je dobře, že mnohé znáte z života knížete Václava. Ráda bych jen upřesnila, že kníže Václav se narodil asi okolo roku 907 a jeho otec byl Vratislav I. a matka Drahomíra. Na svou dobu byl velmi vzdělaný, a to nejen ve slovanském písmu, ale ovládal i latinu a řečtinu. Když bylo Václavovi 13 let, padl jeho otec při obraně země. Do dovršení věku 18 let spravovala jeho zemi matka Drahomíra. Ve svých osmnácti letech se ujal vlády. V té době vládnout nebylo lehké, musel čelit nejednotě ve svém českém státě i zabraňovat nebezpečím z okolních zemí. Jako panovník se vyznačoval svou rozvahou, diplomacií při jednání, ale v případě potřeby byl i rozhodným bojovníkem, který se uplatnil na válečném poli. Byl hluboce nábožensky založený. Dovedl prosadit svůj názor proti ostatním a stát si za ním. Příkladem může být vyřešení výbojů saského krále Jindřicha I. a bavorského vévody Arnulfa. Toto řešil mírovou

politikou a zavázal se odvádět smluvní poplatek pět set hřiven stříbra a sto dvacet volů, aby byl zachován mír. To se však nelíbilo části bojechtivých včetně jeho matky a bratra Boleslava a spojili se ve snaze ho odstranit. Václav byl pozván na slavnou mši v Boleslavi. Při cestě do kostela na ranní mši byl přepaden a zabit. Na místě jeho zavraždění se děly podivné věci. Jeho krev se do země ani do zdi nevsakovala a ani nešla smýt. V brzké době jej začali oslavovat jako světce a později byl prohlášen za svatého. Stal se patronem české země.

Je třeba zdůraznit, že Václav pocházel z rodu Přemyslovců. Jak jste správně uvedli, mezi bratry byl názorový rozdíl na řešení vzniklých situací. Boleslav se přikláněl k řešení bojem, zatím co kníže Václav dával přednost diplomatickému jednání mírovou cestou. Pokud posuzujeme poplatek odváděný Václavem, můžeme říci, že toto řešení bylo prozíravé. Nechtěl, aby došlo při bojích ke ztrátě lidských životů, k plenění měst a vesnic, jak k zajetí lidí do otroctví v té době bylo obvyklé. Dobře jste zhodnotili osobu Václava a z historického hlediska nelze povědět, že by měl záporné vlastnosti, ba právě naopak to byly jeho kladné vlastnosti, které zachovávaly mír pro zemi.

Postava Václava se stávala často předmětem zobrazování, protože byl patronem české země. Nejznámější je, jak jste uvedli, socha sv. Václava na Václavském náměstí v Praze. Jeho zobrazení je také v mnoha kostelích, zde bývá zobrazován hlavně ve zbroji, tj. v železné košili s knížecí čapkou, mečem a v rukou pak drží kopí s praporem a štít, na němž je plamenná orlice (tzv. svatováclavská). Obraz, který budeme hledat v expozici muzea, je zobrazen trochu jinak, a tak si myslím, že bude dobře, když si vezmete tužku a popíšete, jak je tam sv. Václav vyobrazen. Jedná se o oltářní obraz větších rozměrů – olejomalba. Nyní se pustíme do hledání obrazu, u kterého se sejdeme.

Vyčkáme příchodu všech žáků k obrazu, kde je pochválíme za jejich odehranou scénku o Václavovi, poděkujeme za jejich aktivní účast při zodpovídání otázek a pozveme je na příští návštěvu muzea.

2.2.8 Hodnocení a reflexe

Prohloubení znalostí o osobnosti panovníka Václava se podařilo splnit. Ne u všech žáků však došlo k upřednostnění řešení sporu neagresivně, mnozí stále preferují tvrdost. Děti hodnotí, že mají dramaturgii velmi rády, ale přejí si obsáhlejší role.

3 SELSKÁ SVĚTNIČKA – NEBEKLÍČ

3.1 Věková skupina 8-12 let

- umí udržet pozornost a soustředit se
- jsou schopni vizuálně rozlišovat detaily
- dokáží přemýšlet na úrovni konkrétních logických operací
- chápou povinnosti
- umí respektovat normy chování

3.1.1 Záměr

Výchovně – etický

Zdůraznění, že zbožnost přináší větší klid do života a pomáhá řešit lidem těžké životní situace. Ukázat, že náboženství přináší pro člověka víru v život, který nekončí tím pozemským. Zamyšlení se nad pořadím morálních hodnot v lidském životě.

Poznávací

Porovnáním současného a dřívějšího života lidí si uvědomit rozdílnost ve vztahu k hodnotám.

Na seznámení s daným předmětem je počítáno s časovou dotací 60 minut.

3.1.2 Cíl

Děti by měly umět

- vyjmenovat zařízení domácnosti selského lidu
- objasnit, co je nebeklíč
- srovnat dnešní život s životem před 150 lety

3.1.3 Použité výchovné metody

Názorná ukázka, dialog a diskuse, esteticko – výtvarná, výklad.

3.1.4 Faktografická data

Selská světnička – ukázka bydlení z poloviny 19. století, umístěná v prostorách bývalé sýpky. Dále upozornění na knihu – nebeklíč, vysvětlení jeho použití. Zlatý nebeský klíč o počtu 798 stran v mosazné vazbě vydaný roku 1802 v Jindřichově Hradci vydavatel, Josef Alois Landprass. Inventární číslo 1820.

3.1.5 Pomůcky

Nebeklič, názorné ukázky předmětů, máselnice, přeslice, kolovrat, snovadlo, podložka, pastelky, čtvrtky, lepidlo, různé korálky, třpytky, které si mohou děti brát ke zdobení desek nebekliče.

3.1.6 Uvedení do tématu

Setkání dětí proběhne v salonku muzea a před příchodem budou děti požádány, aby si v mezipatře dobře prohlédly selskou světničku. Upozornit děti, zda si dobře všimly, že dříve bydlení bylo odlišné od toho, jak bydlíme dnes.

3.1.7 Dialog s dětmi

Jak se liší nábytek ve výstavě od vašeho doma?

Co vám tam chybí, když si vzpomenete na pohádky o Honzovi?

Co je zde navíc oproti tomu, co máte doma?

Čím lidé svítili?

Myslíte si, že dříve měli lidé knihy? Pokud ano, kolik a jaké?

Myslíte si, že lidé dříve a dnes byli stejně velcí?

Porovnejte, jaký byl život dříve a dnes? Lehčí nebo těžší? A v čem?

Vrátíme se s dětmi znovu do selské světničky a upozorníme je na koutní skříňku a truhlici. Vysvětlíme jim, že tyto předměty sloužily k ukládání nejdůležitějších věcí.

3.1.8 Výklad

Děti, správně jste ohodnotily, že život v dřívější době byl podstatně těžší než dnes. Lidé nejenom v obydlí bydleli, ale i pracovali. Sami si například pekli doma chléb a stloukali máslo – viděli jsme tam dřevěnou máselnici. Při výkladu jednotlivé předměty ukazujeme dětem – názorná ukázka. Často si sami vyráběli plátno, a proto je v této světničce i nářadí, které používali. Mohly jste zde vidět přeslici, kolovrat a snovadlo, kterému se lidově říkalo motovidlo, protože se točilo a navíjela se na něj nit. Jistě jste si všimly, že např. postel je o něco menší, než jsme zvyklí. Lidé byli menšího vzrůstu a štíhlejší. Příčinou bylo, že těžce pracovali a neměli možnost takového bohatého a neomezeného výběru jídla, jako my dnes. Ke svojí práci si museli svítit loučemi nebo svíčkami, poněvadž v té době ještě nebyla elektřina. Správně jste řekly, že ve světničce

vám chybí pec, ve které se nejen vařilo, a pekl chléb, ale na které se i spalo. Stěny byly vyzdobeny obrázky, kterým se říká podmalby, protože se malovaly přímo na sklo obráceně. Hlavním námětem těchto obrázků byla náboženská témata, která měla lidi ochraňovat. Určitě vám zrak padl i na nábytek zdobený malbou, většinou to byly rostlinné motivy, tj. květy a podobně. Do skříní se převážně ukládaly pracovní šaty, naopak slavnostní oblečení, které lidé používali při cestě do kostela nebo na pouť i při jiných slavnostních příležitostech, se ukládalo do truhly.

V rohu místnosti je koutní skříňka, kam se ukládaly věci, kterých si lidé vážili. Byl to i chléb, jehož bývalo málo. Pokud bychom se podívali do truhlice nebo někdy do koutní skřínky, objevili bychom zde knihu, které se říkalo nebeklič. Byla by pečlivě zabalena v šátku, neboť v tehdejší době neměli lidé většinou jiné knihy. Co to byl nebeklič? Tuto knihu lidé většinou kupovali na slavnostních poutích a obsahovala soubor modliteb.

Víte, co je modlitba? Věřící se obrací k Bohu s poděkováním za ochranu a prosbou o pomoc v životě. S takovou modlitbou jste se mohli setkat při sledování večerníčku Broučci. Každý večer se u stolu společně modlili: „*Podvečer tvá čeládka, co k slepici kuřátka, k ochraně tvé hledíme, laskavý Hospodine.*“¹⁴ Co myslíte děti, zvládneme se ji tady teď společně pomodlit? Na základě jejich rozhodnutí modlitbu zopakujeme a pokračujeme ve výkladu. Lidé byli vychovávaní ve víře a věřili, že modlitby je přiblíží k Bohu, protože Bůh sídlí na nebi, nazývali tyto knihy nebekliče. Lidé si těchto knih nesmírně vážili. Otevíraly jim cestu k nebi. Tyto knížky se dědily z jedné generace na druhou. Desky nebekliče byly často velmi krásně a bohatě zdobené. Jistě byste rády viděly, jak takový nebeklič vypadá. Proto se teď vydáme do expozice a na jeden z nich se podíváme.

Úkol

Dětem po prohlédnutí zadáme úkol namalovat si svůj nebeklič. Výtvary dětí rozložíme na volné stoly podél místnosti. Děti pochválíme a pozveme k dalšímu setkání nad sbírkovými předměty. Děti si mohou zvolit, zda si svůj nazdobený nebeklič odnesou s sebou domů, či si jej ponechají v muzeu na výstavce.

¹⁴ KARAFIÁT, J. *Broučci*, s. 20.

3.1.9 Hodnocení a reflexe

Děti pochopily, jak velký rozdíl je mezi životem dříve a dnes v době technického pokroku. Uvědomily si i to, že lidé, kteří žili před 150 lety, si velice považovali svých věcí a měli k nim vztah, zatímco v současnosti všechny vymoženosti dnešní doby bereme jako samozřejmost.

Děti projevily zájem žít jako v pohádce. Přejí si mít doma také pestře namalovaný nábytek.

4 LIDOVÁ UMĚNÍ – KŘÍŽ

4.1 Věková skupina 12-15 let

- děti mají mezi sebou trvalé vztahy přátelství
- utváří si o sobě samy svou představu
- mají potřebu srovnávat se s druhými
- zajímá je nejen hra, ale i práce

4.1.1 Záměr

Výchovně – etický

Pochopení velikosti obětování Krista a vcítění se do jeho utrpení při ukřižování. Pochopení bolesti, utrpení a soucítění s ostatními lidmi. Ukázat, že náboženství přináší pro člověka víru v život, který nekončí tím pozemským.

Poznávací

Setkání se se zvláštností lidového řemesla – plastika kříže s atributy umučení.

Na seznámení s daným předmětem je počítáno s časovou dotací 90 minut.

4.1.2 Cíl

Děti by měly umět

- vysvětlit význam symbolů zobrazených na kříži

4.1.3 Použité výchovné metody

Esteticko – výtvarná, dialog, diskuse, výklad, názorná ukázka, práce s pracovním listem.

4.1.4 Faktografická data

Dřevěný lidový kříž se symboly umučení Páně o výšce 66,5 cm a rozpětí 31 cm. Podstavec napodobující skalku, na níž u kříže sedí Kristus. Kříž dvouramenný má nahoře obličej Krista na roušce a po ramenech rozvěšené nástroje umučení. Jde o soukromou sbírku zakladatele muzea O. Kudrny. Inventární číslo 680.

4.1.5 Pomůcky

Pracovní list č. 4, příloha IX. se zobrazením kříže, který je v expozici pro každého, archy papíru, psací potřeby, křížek, kříž s atributy dataprojektor, plátno, notebook, obrázky (kříž zavěšený na zdi, kříž ve sklenici, kříž v přírodě, hřbitovní kříž, Kohoutí kříž u Nicova a náš kříž z expozice).

4.1.6 Uvedení do tématu

Děti rozdělíme do skupinek a sdělíme jim zadání jejich úkolu. Na připravené papírové archy mají namalovat pomocí symbolů zadaná sdělení. Zdůrazníme – žádná slova jen kresba. Nakreslete – mám tě rád, poslouchám tě, jsem tu pro tebe, (od každé věty po jednom obrázku). Jakmile práci dokončí, sesedneme se všichni v kruhu. Hotové kresby položíme do středu. Zeptáme se, zda to byl pro ně těžký úkol vyjádřit se pouze kresbou bez použití slov a v čem. Necháme každému jednotlivci po kruhu možnost podělit se o svůj názor. Hovořit mohou jen tehdy, když jim je předán malý dřevěný kříž s ukřižovaným Kristem, který je po kruhu poslán. Když se k nám kříž opět vrátí, položíme jej do středu ke kresbám. Svým obrazovým vyjádřením jste tu vlastně vytvořily atribut.

Vysvětlíme jim, že znázornění pomocí atributu bylo používáno v lidových řemeslech.

Pro výklad je potřeba, aby si děti uměly představit jednotlivé předměty, které jim promítneme v průběhu výkladu.

V lidovém umění se mnohokrát objevovalo, že lidoví umělci zobrazovali ve svých výrobcích náboženské náměty, neboť lidé byli zbožní a umísťovali si je do svých domácností ke své ochraně. Častým zobrazením byla velikonoční událost ukřižování Krista. Setkáváme se s ním nejen v kostelích, ale i ve sbírkách muzeí. Řada těchto zobrazení je poměrně široká, neboť to nebyly jenom kříže složené ze dvou ramen, které byly zavěšovány na zdi, ale byly to například i kříže zhotovené do sklenic a kříže, které byly umístěny v přírodě, na hřbitově či na památných místech.

Někteří lidoví umělci vytvořili i zvláštní druh křížů, na něž umísťovali atributy zvýrazňující umučení Krista. Takovým křížem byl například Kohoutí kříž, který se nachází na polní cestě u Nicova. Je tak nazýván proto, že jeho vrchol zdobí atribut kohouta – symbolizující, že Petr třikrát zapřel Ježíše Krista. Kohout stává také na hodinách, které ukazují třetí hodinu – to jest čas, kdy Kristus skonal. Další předměty

připomínající ukřižování Ježíše jsou: „vedle Ježíšova těla a trnové koruny jsou siluety dalších předmětů – hřebů, kladiva, halapartny, kleští, vrtáku, ruky, která Krista udeřila, Pilátova džbánu, rukojeti bičů a důtek, žebříku, lopaty, kalichu, tesáku, houby na tyči a lucerny.“¹⁵ Některé můžeme vidět také na našem muzejním exponátu.

Poněvadž se jednalo o lidové umění, lidoví umělci tyto předměty znázorňovali různě, takže každý jednotlivý předmět se svým způsobem odlišuje. Tyto kříže nejsou běžně k vidění a většinou se s nimi můžeme setkat už jen v muzeích. V našem netolickém muzeu se nachází tento kříž, který se liší od kříže kohoutího, zobrazeny jsou na něm atributy rozdílně.

4.1.7 Dialog s dětmi

Proč slavíme Velikonoce?

Kdo zradil Krista?

Kdo zapřel Krista?

Jak zemřel Kristus?

Kdy zemřel Kristus?

Co se dělo po ukřižování?

4.1.8 Výklad

Jistě děti víte, proč slavíme Velikonoce. Pro křesťany je to největší svátek, důležitější než Vánoce. V této době si připomínáme ukřižování Ježíše Krista, který se obětoval za naše hříchy. Je potřeba si připomenout, jak tyto události probíhaly. Ty nám totiž popisuje Bible, ve které se můžeme dočíst, že Ježíše chtěli odstranit farizeové a hledali k tomu důvod. Ježíš kázal lidu o svém království, uzdravoval lid a pomáhal mu. Lidé za ním chodili a naslouchali mu. To se farizeům nelíbilo a neustále hledali důvod k jeho zatčení pro pobuřování lidu. Za slíbené peníze byl jeden z učedníků ochoten jej zradit. Když Ježíš večeřel se svými učedníky, věděl, že bude jedním z nich zrazen. Učedníkem, který Ježíše zradil, byl Jidáš.

Ježíše odvedli do veleknězova domu. Tam jej následoval učedník Petr. Sedl si k ohni uprostřed dvora. Poznala ho služka a řekla: „Také ten byl s ním!“ Ještě další jej poznali, ale Petr vše zapřel a kohout zakokrhal, jak mu Ježíš v zahradě předpověděl: "Dříve než kohout dnes zakokrhá, třikrát mě zapřeš." Petr se rozplakal a odešel. Ježíše

¹⁵ PULKRÁBEK, J. Kohoutí kříž. s.5.

nechali předvést před soud. Dotazovali se jej, zda je Boží Syn. Ježíše odvedli vojáci k Pilátovi, ten jej vyslechl, ale žádné viny na něm neshledal, na znamení toho si umyl ruce. Dal jej zbičovat a korunovat trním, domnívaje se, že se lid utiší. O Velikonocích bylo zvykem propustit vždy jednoho vězně, zeptal se tedy lidu, koho chtějí propustit, zda uvězněného Barabáše či Ježíše, na kterém neshledával žádnou vinu. Lid si zvolil Barabáše a tak nezbylo Pilátovi, než na nátlak lidu Ježíše ukřižovat.

Ježíš si musel velmi těžký kříž vynést na pahorek Golgota, zvaný Lebka, pomáhal mu Šimon. Ježíš byl společně se dvěma lotry ukřižován. O jeho šat hráli vojáci v kostky, komu připadne. Jeden z vojáků mu podal namočenou houbu s octem, aby se napil. Na kříži byl nápis Ježíš Nazaretský, král židovský. Ježíš zemřel ve tři hodiny v pátek. Po jeho skonání nastala tma po celé zemi. Ježíš slíbil svým učedníkům, že třetího dne vstane z mrtvých a tím i nám otevřel cestu ke spáse.¹⁶

Úkol

Po výkladu postavím kříž s atributy – sbírkový předmět do středu tak, aby na něj všichni viděli, a rozdám pracovní listy.

Práce s pracovním listem č. 3 se zobrazením kříže.

Hledáme jednotlivé vyobrazené předměty:

- ☞ Kleště – na odstranění hřebíků
- ☞ Kladivo – na zatlučení hřebíků
- ☞ Žebřík – na sundání
- ☞ Halapartny – stráž
- ☞ Roucho Krista – oděv – losování
- ☞ Kostky – losování o oděv
- ☞ Světlo – nastala tma, museli si posvítit
- ☞ Měšec – zrada Jidáše za 30 stříbrných
- ☞ Důtky – bičování
- ☞ Symbolicky zobrazeno ukřižování – není postava jen hlava a údy (ruce a nohy)

Možno říct, že lidovému umělci se podařilo zobrazit průběh celého ukřižování Ježíše.

¹⁶ Srov. Bible Mk 15,1 – 32.

Pochválíme děti za jejich pozornost, kterou věnovaly výkladu, a připomeneme jim, aby v době Velikonoc vzpomněly velkou oběť Pána Ježíše Krista, kterou se pro nás obětoval, aby vykoupil naše hříchy a otevřel nám bránu ke svému Otci.

4.1.9 Hodnocení a reflexe

Dětem bylo přiblíženo utrpení při ukřižování Krista. U některých dětí byl vyvolán zájem o jiný pohled na Velikonoce a jejich význam. Děti se vyjádřily, že v samotném počátku se jim vůbec do muzea nechtělo a v závěru oceňují, že se dověděly více o Velikonocích.

5 PLASTIKA SVATÉHO SEBASTIÁNA

5.1 Věková skupina 10-13 let

- jsou vnímaví
- chtějí sdělit své postřehy
- jsou zapálení pro práci

5.1.1 Záměr

Výchovně – etický

Vcítění se do utrpení a bolesti jiného člověka ať už fyzické či duševní.

Příklad člověka, který pro víru dovede obětovat i život. Evokovat v podvědomí dětí snahu, aby že při dosahování určitého cíle byl schopen přinášet i oběti. Zamyšlení se nad pořadím morálních hodnot v lidském životě.

Poznávací

Setkání s životem sv. Sebastiána, který je zobrazen na plastice.

Na seznámení s daným předmětem je počítáno s časovou dotací 90 minut.

5.1.2 Cíl

Děti by měly umět

- popsat, kdo byl sv. Sebastián
- ocenit hodnotu oběti

5.1.3 Použité výchovné metody

Hra, dramatizace, dialog, diskuse, výklad, komunitní kruh.

5.1.4 Faktografická data

Dřevořezba polychromovaná, výška 97 cm. Sv. Sebastián stojí u kmene, pravou ruku šikmo zdviženou, levou dolů ke straně (palce scházejí), v těle zabodnuty 2 šípy.

5.1.5 Pomůcky

Notebook, promítací plátno, dataprojektor, terč, luk a šípy (použijeme venku na dvorečku, výklad a práce s textem v salónku muzea), plastelína, podložky, čtvrtky, pastelky.

5.1.6 Uvedení do tématu

Rozdělíme děti na skupinky po čtyřech členech a sdělíme nezbytná pravidla pro střelbu lukem na terč. Pozveme je na muzejní dvoreček, kde je vše nachystáno pro střelbu pod vedením zkušené střelkyně. Skupinky se prostřídají ve střelbě na cíl. Poté se s dětmi odebereme do salonku.

S poslaným šípem po kruhu upozorníme děti, aby si všimly hrotu šípu. Zeptáme se, jak se dařil po střelbě vyndat zabodnutý šíp z terče. Pokud máme skupinku, která práci v kruhu nezná, sdělíme pravidlo, že hovoří vždy jen ten, kdo má v ruce předmět, v našem případě šíp, ostatní čekají, až na ně dojde řada. Po odložení šípu začíná zamyšlení.

Ptáme se – Jaký vidíte rozdíl v terči, do kterého jste střílely a v terči, který by byl živý? Co myslíte, jaká smrt by to byla po zabodnutí šípu do lidského těla? Vzpomeňte si na vyndávání šípu. Myslíte, že jde šíp z živého těla vyjmout?

Dnes se seznámíme se zajímavým životem světce – svatého Sebastiána. Úvodem do tématu bude krátký výstup, na kterém se budete podílet vy samy.

Požádáme děti, aby si sedly nyní do půlkruhu tak, aby viděly na promítací plátno.

Sdělím jim, že mám pro ně připraveny role. Na plátně prostřednictvím prezentace je připraven scénář. Každý z vás má za úkol přečíst jako správný herec svou roli. Začneme u dítěte, které sedí první v půlkruhu, další v pořadí si předávají roli tak, jak to znají z kruhového sezení. Text každé role je připraven na jednom listu prezentace, po kliknutí čte následující.

Touto formou hry seznámíme děti s postavou sv. Sebastiána. Je připravena pro 24 dětí, pokud víme, že bude dětí více, připravíme role dle počtu dětí, nesmí se stát, že by na nějaké dítě nevyšla, nebo naopak zbyla.

Hra – Legenda o sv. Sebastianovi:

1) Vypravěč: To, co nyní vyslechnete, není sice písemně doloženo, ale je to legenda. Přeneseme se do doby dávno minulé, a to do říše římské k letům roku 280 až 300 našeho letopočtu.

2) Vypravěč: V římské říši v této době vládl císař Carina, po něm nastoupil Dioklecián.

3) Vypravěč: V této době se v říši rozmáhalo křesťanství, avšak křesťané byli velice pronásledováni, mučeni a zabíjeni. Mnohdy byly na ně sváděny i přírodní pohromy, za něž nemohli. Římané setrvali v uctívání svých bohů, které upřednostňovali nad vše ostatní.

4) Vypravěč: V té době se v šlechtické rodině narodil syn jménem Sebastián. On sám se stal křesťanem za vlády Diokleciána, kdy začalo zvláště kruté pronásledování křesťanů. Vstoupil do vojska, kde ho císař učinil plukovníkem, aniž by tušil, že je to křesťan. Sebastián věřil, že bude moci pomáhat křesťanům před pronásledovateli.

5) Vypravěč: Přenesme se nyní do jedné rodiny, kde žili křesťané.

6) Matka: Děti, prosím vás, vzdejte se křesťanství, vždyť vidíte, jak jsou křesťané pronásledováni a zabíjeni. Bojím se, že vaše víra vás přivede na smrt.

7) Vypravěč: V té chvíli kdosi zabušil na dveře a v nich se objevila stráž.

8) Stráž: Jdeme zatknout tvé syny. Máme zprávy, že jsou křesťany.

9) Matka: Ach, milost. Moji synové se zřeknou křesťanství a budou jistě správnými římskými občany.

10) Stráž: Pozdě! Oba syny zatkneme. Pokud se zřeknou křesťanství, možná, že jim bude udělena milost.

11) Vypravěč: Podmínky ve vězení, ve kterých úpělo mnoho křesťanů, byly hrůzostrašné. Synové v této době byli sklíčení a začali pochybovat. Do vězení však vstoupil Sebastián.

12) Sebastián: Bratři, přišel jsem za vámi, abych vás všechny posílil ve vaší víře. Vím, že váš život je v ohrožení, ale vzpomeňte si na to, jak vytrval Ježíš, když ho vedli ke kříži, když se nechal ukřižovat, aby vykoupil naše hříchy. Ani jeho rozhodování nebylo lehké. Jistě se bál bolesti a utrpení, ale aby nás spasil, vše podstoupil. Věřte, že on vykoupil naše hříchy.

13) Jeden z uvězněných: Bratře, přišel jsi v pravou chvíli i my vytrváme a věříme, že dojdeme spasení.

14) Sebastián: Rád bych vám pomohl, ale není to v mé moci.

15) Vypravěč: K císaři Diokleciánovi se dostavil jeden z hlídačů vězňů.

16) Hlídač vězňů: Pane, vyslechl jsem řeč tvého služebníka a zjistil jsem, že je křesťan.

17) Dioklecián: Cože? On je křesťan a dovoluje si sloužit v mé stráži? To vyžaduje krutý trest! Povolám ihned strážce, které ho musí potrestat.

18) Dioklecián: Hned ho zatkněte. Uvažte jej ke kmeni stromu a usmrťte šípy.

19) Vypravěč: Jak poručil císař, tak se stalo. Střelci ho přivázali ke stromu a stříleli na něj šípy, až omdlel. Byli přesvědčení, že Sebastián je mrtev.

20) Vypravěč: Když přišla noc, chtěli ho křesťané pohřbít. Zjistili však, že není mrtvý. Mezi nimi byla i jedna žena, která ho léčila, až se uzdravil.

21) Vypravěč: Sebastián, přestože mu radili, aby se spasil útekem, předstoupil před císaře.

22) Sebastián: Proč pronásledujete křesťany? Vždyť hlásají lásku, věří v Boha věčného a jsou věrni Tobě i vlasti.

23) Dioklecián: Jakže? Ty jsi živ a dovoluješ si předstoupit přede mě? Za to tě krutě potrestám. Vezměte biče a neustaňte, dokud nebude mrtev.

24) Vypravěč: A toto byla legenda o sv. Sebastiónovi.¹⁷

Přečetli jsme si legendu o Sebastiónovi, a tak je zřejmé, že pokud budeme hledat plastiky tohoto světce, bude zobrazen u kmene stromu s šípy v těle.

¹⁷ Srov. SCHAUBER V., SCHINDLER H. M., *Rok se svatými*, s. 27 – 28.

5.1.7 Dialog s dětmi

V jaké říši žil sv. Sebastián?

Proč byl mučen?

Jak byl mučen?

Odstoupil od víry?

Jaké vlastnosti měl Sebastián?

5.1.8 Výklad

Jak jste správně zodpověděly, byl svatý Sebastián mučen tím, že jej připoutali ke stromu a stříleli do něj šípy. Tento druh mučení a usmrcení byl velice bolestivý, neboť hrot šípu lze jen velmi těžko z rány vytáhnout, aby nezpůsobil ještě větší hlubší zranění. Podle legendy víme, že svatý Sebastián ve své víře vytrval. Tím se pro nás stává vzorem vytrvalosti a nezlomnosti ve víře, pro kterou neváhal obětovat svůj život i když měl možnost uprchnout. Nyní se přesuneme do expozice a vaším úkolem bude najít plastiku sv. Sebastiana a ten, kdo chce, může si ji zkusit vymodelovat či namalovat.

S dětmi se rozloučíme a pozveme je na další procházku s muzejními exponáty.

5.1.9 Hodnocení a reflexe

Na základě dramatizace se děti seznámily se svatým Sebastianem, některé z nich i ocenily jeho oběť. U části skupiny byl tento cíl dosažen. Avšak převážně u chlapců nedošlo k pochopení, neboť na brutalitu a agresivitu jsou zvyklí z mediálních prostředků (akční filmy, hry na počítači).

Děti se vyjádřily k programu s nadšením.

ZÁVĚR

Animací jsem chtěla moderními prostředky vyvolat zájem o muzeum. U dětí jsem nechtěla vyvolat pouze snahu o poznání sbírkových předmětů, ale snažila jsem se působit hlavně na výchovně-etickou stránku mladého člověka, která je v přetechnizovaném světě potlačena.

V současné době se jako negativní jeví krize rodiny, mnoho dětí pochází z neúplných rodin a v důsledku toho jim chybí vzor, výchovné působení obou rodičů a společenství v rodině. Musím konstatovat, že velmi negativně působí i mediální prostředky a děti často mají nevhodně uspořádané životní hodnoty. Nejednou dochází k stavění majetku a zisku nad mezilidské vztahy. Ve společnosti je také nedostatečná komunikace a děti často trpí absencí citu a nepochopením. To se pak projevuje v agresivním chování. Též se domnívám, že dětem chybí náboženská výchova.

Proto při volbě předmětů ze sbírek muzea jsem volila takové, abych mohla jejich prostřednictvím co nejvíce působit na morálku dětí. Vždy jsem si vytýčila, jakých cílů chci dosáhnout v oblasti výchovně-etické a jakých v oblasti poznávací. K tomu jsem volila různé výchovné prostředky a metody, abych dětem přiblížila vytypované sbírkové předměty co nejlépe a zároveň poutavě. Snažila jsem se, aby děti využívaly komunikace mezi sebou. Například jsem použila metody komunitního kruhu, dialogu, vyprávění, dramatizace, výtvarného zpracování, vizuální techniky, názorných ukázek, lukostřelby, výkladu.

Záměrem dále bylo, aby návštěva muzea s vyhledáváním sbírkového předmětu se stala pro děti zajímavou a zapamatovatelnou. Jde o to, že dítě pokud citově prožije možnost hledání předmětu a je mu vhodnou formou dána možnost jej objevit. Stává se pro něj tento vjem impulzem pro další poznání. Již se nejedná jen o „nějakou“ věc, ale o zajímavý a přitažlivý předmět, o němž se mnohé dověděly, a stává se pro něj přitažlivým. Dokáže o něm sdělit získané znalosti a může to i vyvolat snahu, nejen návštěvy častěji opakovat, ale i přivést další návštěvníky (rodiče, kamarády, apod.).

Lze tedy říci, že muzea se musí vydávat a vydávají novou cestou pro zpřístupnění a zájem o návštěvu expozic i výstav. Nedílnou součástí je pak spolupráce se školami, kdy rovněž probíhají výukové hodiny v expozici, obvykle jako doplněk probíraného učiva. Děti i učitelé získávají tak nové možnosti vzájemného obohacování se a získávání zkušeností. Obě strany (učitel – žák, muzejní pracovník – návštěvník) si

uvědomují vzájemné doplňování školního a muzejního prostředí. Muzea mají větší prostory pro aktivnost, předností školy je profesionalita pedagogů. Oproti školní výuce je muzejní atmosféra uvolněnější a spontánnější, návštěvník se neostýchá, neobává se na cokoli zeptat, cokoli sdělit, jedná naprosto přirozeně. Ze zkušenosti víme, že děti z druhého stupně vítají samostatné hledání v prostorách expozice. U mladšího školního věku je prvořadou potřebou podělit se o svá zjištění a o své prožitky.

Způsob animace jsem si ověřila i v praxi. Lépe se mi pracovalo s nižší věkovou kategorií, která je velice otevřená pro spolupráci. U dětí staršího školního věku, považují za úspěch upřímná sdělení, že původně nechtěná návštěva muzea se změnila v spokojenou. Dobře se mi dařilo plnit zejména cíle poznávací. Velmi dobře byla hodnocena dětmi mnou zvolená metoda dramatizace a vyhledávání předmětů v expozici. Osvědčila se mi častá změna činností, která je dětmi vítána. Udělala jsem dobrou zkušenost s motivačními příběhy, jež k dětem promlouvají. Ne vždy se mi podařily splnit mnou stanovené záměry na úseku výchovně etickém. Je to způsobeno tím, že každé dítě je individualita a vyhrazený čas na působení a utváření osobnosti dítěte je nedostačující.

Důležité proto je propojení výchovného působení všech institucí, které pracují s dětmi, včetně součinnosti rodiny. Mají společný cíl pozitivně ovlivnit morálku dětí a rozšířit jejich poznání. Snahou mé práce bylo podílet se na tomto úkolu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

Publikace

BUBEN, M.; KUČERA, R.; KUKLA, O. *Svatí spojují národy: portréty evropských světců*. Praha: PANEEVROPA, 1994. ISBN – 80-85846-00-4.

ČECHOVÁ, V.; MELLANOVÁ, A.; ROZSYPALOVÁ, M. *Speciální psychologie*. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2004. ISBN 57-862-03.

ČORNEJ, P. *Panovníci českých zemí*. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. ISBN 80-7200-838-2.

HRKAL, J.; HANUŠ, R. *Zlatý fond her II*. 3. vydání. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-660-8.

JUNGMANOVÁ, P. *Pověsti o zvonech zvonářích zvonících a zvoníčkách*. České Budějovice: Kopp, 2003. ISBN 80-7232-213-3.

JŮVA, V. *Dětské muzeum edukační fenomén pro 21. století* Brno: PAIDO, 2004. ISBN 80-7315-090-5.

KALHOUS, Z.; OBST, O. *Školní didaktika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-7067-920-4.

KARAFIÁT, J. *Broučci: pro malé i velké děti*. Praha: TJ Bohemians, 1990. ISBN 80-900100-607.

SCHAUBER, V.; SCHINDLER, H. M. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80-85527-75-8.

SCHIKORA, R. *Naše světla*. Frýdek: Nakladatelství exerciční dům, 1947. ISBN neuvedeno.

ŠVIHÁLEK, M. *Za svědky minulosti*. Praha: OLYMPIA, 1988. ISBN neuvedeno.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: PORTÁL, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

Bible. 5. vydání Praha: ČESKÁ BIBLICKÁ SPOLEČNOST, 1996. ISBN 80-85810-11-5.

Časopisy

PULKRÁBEK, J. Kohoutí kříž. *Jan Prachatický: vikariátní měsíčník regionu sv. Jana Neumanna*, 2009, roč. 2009-2010, č. 3, s. 5.

Duha: Katolický časopis pro děvčata a chlapce, 2008, roč. 2007-2008, č. 16.

Poznáváme české světce: Praktická příručka pro všechny kněze a animátory školní rok 2009/2010. Olomouc: Centrum pro katechezi, 2009.

Nepublikované texty

CHURÁČKOVÁ, J. *Hra o sv. Václavovi*. Netolice, 1986. Nepublikovaný rukopis.

Elektronické publikace

HANÁKOVÁ, M. *Animace jako výchovná metoda*. In *Katedra pedagogiky TF JCU* [online]. České Budějovice: TF JCU, 2010. [cit. 5. listopadu 2011]. Dostupné na: <http://www.tf.jcu.cz/katedry/kpd/pvc/studijni_materialy>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I. Fotografie vybraných sbírkových předmětů
- Příloha II. Pracovní list č. 1 – silueta zvonu
- Příloha III. Pověst o zvonu – Zvon spravedlnosti
- Příloha IV. a) Pracovní list č. 2 – popis zvonu
b) Obraz zvonu s popisem
- Příloha V. Fotografie zrekvírování zvonů
- Příloha VI. Vyprávění z knihy od Milana Švihálka
- Příloha VII. Pracovní list č. 3 – Obraz sv. Václava
- Příloha VIII. Scénář sv. Václav
- Příloha IX. Pracovní list č. 4 – Kříž se symboly
- Příloha X. Fotografie z realizace

Příloha I.

Oltářní obraz sv. Václava z 18. století
o rozměrech 130 x 210 cm

Zvony z roku 1738 a 1789

Zlatý nebeklíč v mosazné vazbě

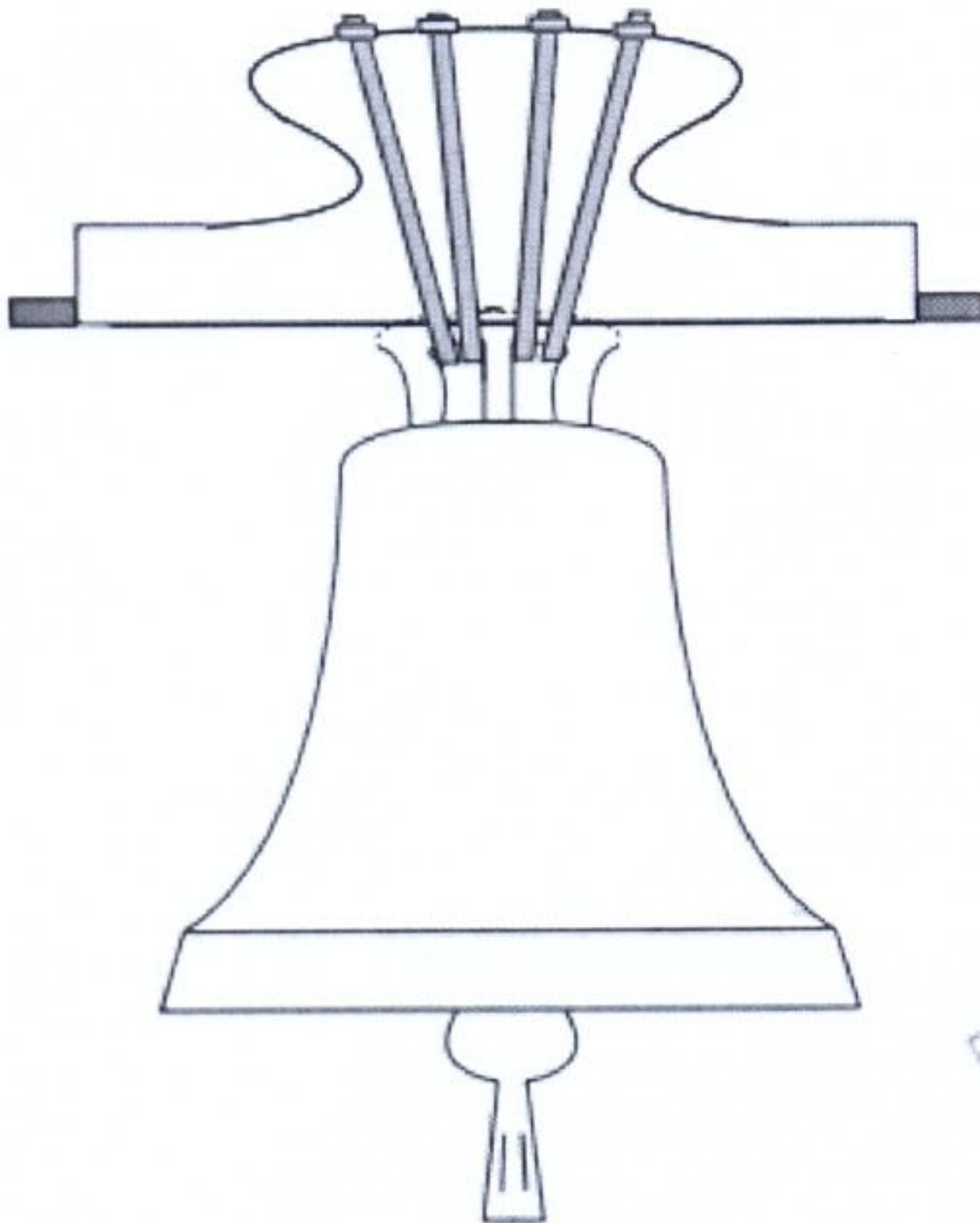
Kříž dřevěný lidový se symboly umučení Páně

Dřevořezba sv. Sebastián

Příloha II.

Pracovní list č. 1 – silueta zvonu

<http://www.zvonotec.eu/zaveseni-zvonu.html>.

Příloha III.

Zvon Spravedlnosti

„V Římě panoval jednou jeden moudrý císař, který náhle přišel o zrak. Ten císař dal u svého paláce zavěsit velký zvon a nařídil, ať jeho služebníci rozhlásí po celém městě, že každý, komu se stane nějaká křivda, může sem přijít a na ten zvon zazvonit. Jakmile se zvon rozezní, vyjde z paláce soudce a ukřivděnému pomůže k jeho právu.

Náhodou se stalo, že právě pod tímto zvonem měl své hnízdo had, kterému se narodili mladí. Když už se malá háďata uměla plazit, vylezla jednoho dne se starým hadem na sluncem prohřátý pařez. Zatímco se na něm hadi vyhřívali, přiskákala k jejich hnízdu velká ropucha. V hnízdě se jí zalíbilo a rozhodla se, že v něm zůstane.

Když se hadi vrátili domů, našli ji tam sedět a ropucha vůbec nejevila ochotu se vystěhovat. Starý had se s ní dlouho nepřel, a protože slyšel císařovo nařízení, omotal se okolo provazu u zvonu a jal se zvonit, aby přivolal soudce. Chtěl tím vyjádřit svou prosbu o vyhnání ropuchy ze svého hnízda, když takovým násilným způsobem zabrala jeho domov a nechtěla odsud odejít.

Soudce zvon uslyšel, vyšel z domu, ale nikoho neviděl. Vrátil se tedy zpátky do paláce. Had však zazvonil znovu na zvon, protože se nemínil jen tak vzdát. Tentokrát už soudce nebyl tak ukvapený a šel se podívat blíž, kdo se dožaduje zastání. Všiml si, že na provaze visí had. Pátral tedy po příčině, proč tomu tak je a našel pod zvonem hadovo hnízdo, ve kterém seděla ropucha. Chvilí přemýšlel a pak se dal ohlásit u císaře a řekl mu, co se přihodilo.

Císař se dlouho nerozmýšlel a rozhodl: „Vyjdi ven, vyžeň ropuchu z hnízda, zabij ji, ať se had s mladými vrátí v klidu do svého domova.“

Tak se také stalo.

Když byla ropucha zabita, nastěhoval se had s háďaty zpátky do hnízda.

Nějaký čas po tom císař odpočíval na svém lůžku, když se do jeho ložnice oknem připlazil ten had a nesl v tlamě malý zelený kamínek. Uviděli ho služebníci, zděsili se a hned varovali císaře. On jim však řekl: „Nechte ho být, ať udělá, co chce. Myslím, že mi neublíží.“ Had tedy už nikým nerušen vyšplhal k císaři na lůžko a přiblížil se k jeho obličejí. Když byl tlamou až u císařových očí, upustil z ní ten malý zelený kamínek a odplazil se oknem zase do svého hnízda.

Sotva se kamínek dotkl císařových očí, vrátil se mu k jeho veliké radosti zpátky zrak. Kamínek si potom pečlivě uschoval na památku a děkoval Bohu za své uzdravení.

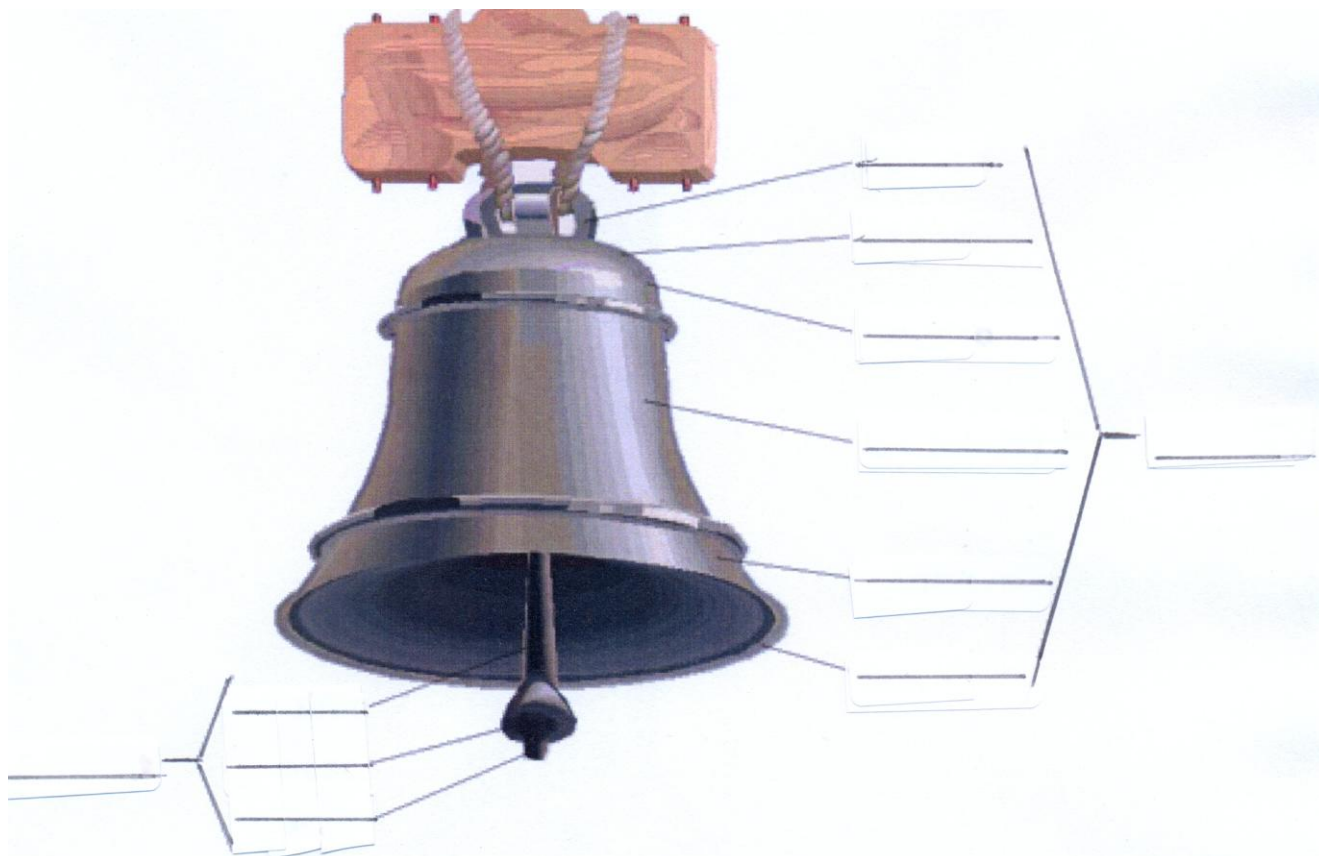
A zvon Spravedlnosti? Ten ještě mnohokrát posloužil, než moudrého císaře vystřídal jiný panovník.¹⁸

¹⁸

JUNGMANOVÁ, P. Pověst o zvonech zvonařích zvonících a zvoničkách, s. 62-63.

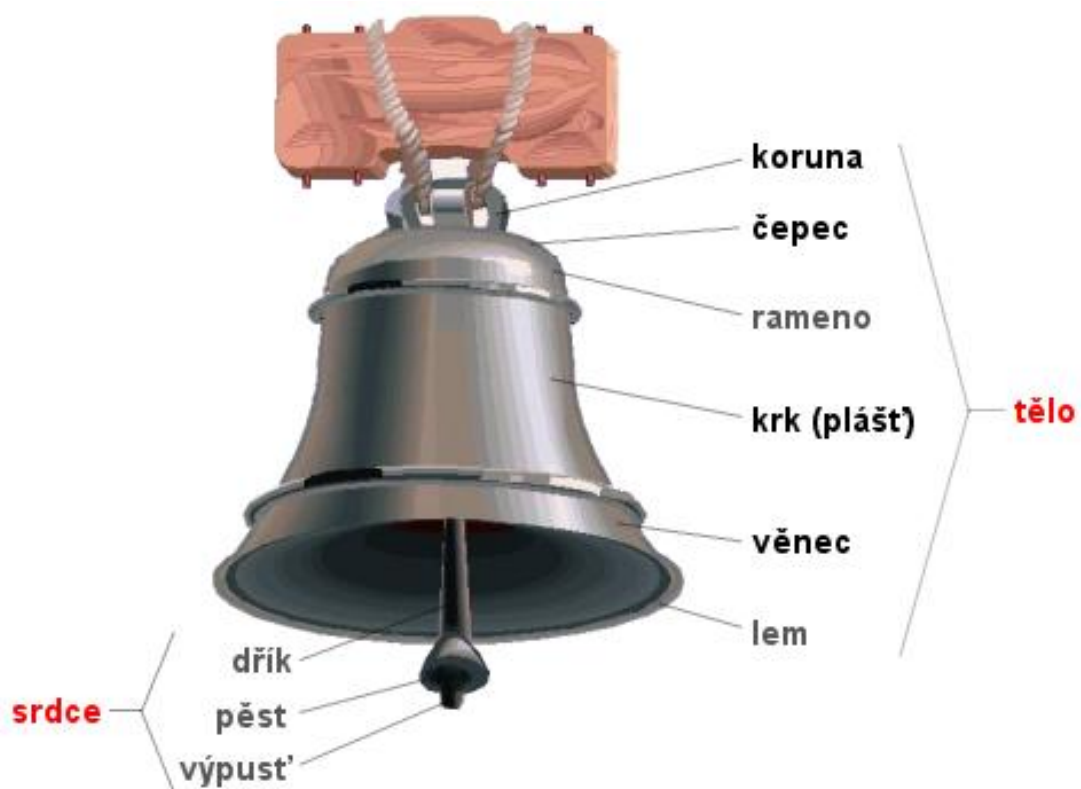
Příloha IV.

a) Pracovní list č. 2 – popis zvonu

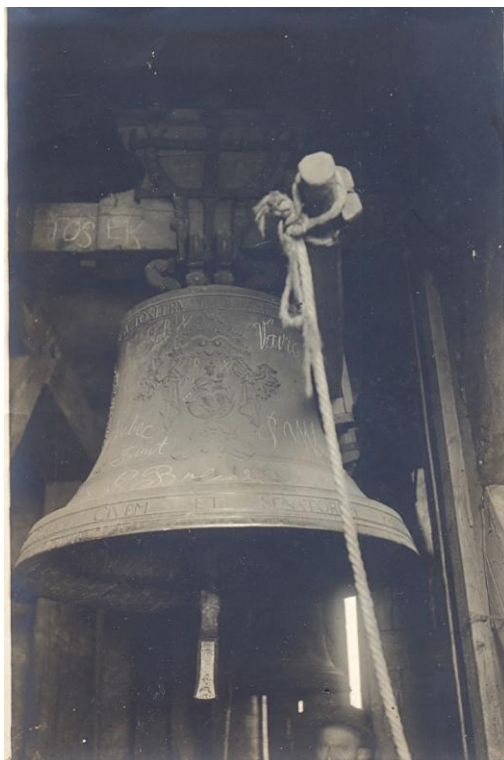
<http://zvony.chlup.net/obr/zvon-casti.png>

b) Obraz zvonu s popisem

<http://zvonny.chlup.net/obr/zvon-casti.png>

Příloha V.

Zvon Polední – Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Netolicích

Zvon Hrana - Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Netolicích

Netolice - odvoz REKVIZICE zvonů v období 1. světové války

Fotografie – archiv netolického muzea.

Příloha VI.

Mám přítele, který sbírá zvonky. Je vážně nemocen a jeho záliba je jednou z mála věcí, které mu přinášejí chvíle radosti. Má doma zvonků celé desítky. Mosazné, bronzové, železné, hliníkové, z vypalované hlíny, porcelánu, ba i ze dřeva. Každý zvoneček má jiný tón, jinou barvu, jiný tvar.

Každý sběratel sní o svém modrém mauritiu (vzácná známka).

Pro mého přítele je takovou vzácnou raritou kostelní zvon. Ten je však něčím nedosažitelným. Takový kostelní zvon je totiž záležitost velmi drahá. Hodnota některých se dokonce penězi ani nedá vyjádřit.

Například náš nejstarší dochovaný zvon byl ulit už v roce 1305. Jmenuje se Brániš a visí v Havlíčkově Brodě. Považte, byl sto let starý už v dobách, kdy v pražské Betlémské kapli kázal Mistr Jan Hus.

Mnohé zvony se však nedožily tak požehnaného věku. Bývaly odlévány ze zvonoviny, a ta má bohužel téměř stejné složení jako kov, ze kterého se odlévala děla. Proto bývaly zvony za válečných časů velmi často snášeny z věží a přelévány v děla – zatímco měly hlásat mír a klid pro města a vesnice...

Jenom za poslední světové války byly v českých zemích a na Slovensku zrekvírovány tisíce zvonů.¹⁹

¹⁹ ŠVIHÁLEK, M. *Za svědky minulosti*, s. 90.

Příloha VII.

Pracovní list č. 3 – Obraz sv. Václava

Prohlédni si oba obrazy sv. Václava. Jeden je originál, druhý kopie. Autor kopie udělal při malování 10 chyb. Najdeš je? Vyber si jeden z obrazů, který vybarvíš.

Příloha VIII.

HRA O SV. VÁCLAVOVI

Hra je připravena pro 22 dětí, ale je ji možno dle počtu dětí vždy upravit.

Scénka 1:

Ludmila, Václav - skupinka šesti dětí (role Ludmily 3 dívky, role Václava 3 hoši)

Ludmila: *Hledám tě již dlouhou dobu.*

Václav: *Mám dnes mnoho učení. Opakuji latinská slovíčka, mám ještě vyřešit řadu početných příkladů. Otec Pavel mě nenechá ani chvilinku zahálet. Je tu zase plno cizích lidí, hledám tady ticho a klid. A to jsem měl dopoledne cvičení v šermu. Babičko, představ si, že jsem až na jednoho všechny soupeře porazil. A byli někteří starší než já.*

Ludmila: *Mám radost, Václave, že jsi tak silný a zdatný. To je pro knížete nutné. Bůh, o kterém jsme se od otce Metoděje tolik nového dověděli, nám dal překrásnou krajinu, statné lidi a přeje si, abychom se z jeho darů i z života radovali.*

Václav: *Radovali se z života? Babičko, byl jsem včera na tržišti. Mladé chlapce tam prodávali do otroctví. Vim, že se to tak dělá, ale nemohu se s tím smířit. Je mi jich líto, mám s nimi soucit. Já jsem svobodný, mám vše, co si přeji, ale co kdybych byl na místě jednoho z nich? Jak by mi asi bylo?*

- pokračují další dvě děti

Ludmila: *Máš s nimi soucit, Václave? Bolí tě v srdci, že vidíš druhého trpět? Ach, mám radost z tvé bolesti. Bůh, kterého vyznáváme a milujeme nade vše, nám dal poznat, že On se skrývá v našich bratrech a sestrách. To je to nové, úžasné a převratné učení. Máme milovat nejen našeho Stvořitele, ale i jeho děti tak, jako bychom to sami byli. Jestliže cítíš s nimi, vykročil jsi na správnou cestu.*

Václav: *Babičko, ti otroci, ti byli ubozí a vzbuzovali soucit. Ale co ti, kteří jdou proti nám, jsou špatní a zlí a chovají se nepěkně, těm máme odpouštět a považovat je za Boží děti?*

Ludmila: *Můj milý, milý Václave! Ve svém životě se potkáš s mnohými lidmi, kteří ti nebudou činit dobře. Doba je zlá, všude plno nenávisti, krev teče ve zlobných šarvátkách – a já mám někdy strach, že ty, budoucí kníže tohoto národa, poneseš v této neklidné době příliš velký kříž. Můj milý, dívej se vždy na toho, který nás vykoupil, jak on nesl svůj kříž. On svým nepřátelům odpouštěl, On za ně prosil Otce, On je miloval. Václave, nejen odpouštět nepřátelům, ale naučit se je mít rád. Dokážeš to?*

Václav: *Babičko....*

Ludmila: *S Boží pomocí to dokážeš. Ví Bůh, že mám více vnoučat, mám je ráda, ale ty jsi pro mne tím nejdražším, co na světě mám.*

Václav: *Já to vím, babičko....*

- pokračují další děti

Ludmila: *Václave, přišla jsem se s tebou rozloučit. Odjíždím na Tetín, není tu jaksí pro mne dost místa.*

Václav: *Babičko.... Maminka?*

Ludmila: *Odpouštím, Václave, odpouštím všem. Pro tebe je zlé, že se mnou odjíždí i otec Pavel a všichni otcové, kteří nám hlásají Kristova učení.*

Václav: *I otec Pavel odjíždí? Babičko, kdy tě zase uvidím?*

Ludmila: *Ví Bůh, kdy a kde se zase setkáme. Vrhne se do jeho náruče a bezmezně mu budeme důvěřovat. On nás, kteří se mu zcela otevřeme, povede tam, kde náš život bude naplněn. Bud' s Bohem, Václave! Nezapomeneš na to, co jsme si vyprávěli?*

Václav: *Já nikdy nezapomenu, babičko!*

Ludmila: *S Bohem, Bůh tě opatruj, Václave! /odchází vpravo/*

Václav: *Bůh s tebou, babičko....*

Já nikdy, nikdy nezapomenu.... /odchází vlevo/

Scénka 2:

Vypravěč 1 až 5, Václav

- navazuje další skupinka šesti dětí

Vypravěč 1: *Kněžna Drahomíra ve strachu, že ztratí vliv na své syny, především pak na Václava, vyřešila situaci rychle. Poslala za Ludmilou na Tetín vikingské bojovníky Tunnu a Gommona, kteří 15. září 921 uskrtili jednašedesátiletou kněžnu, snad jejím vlastním závojem.*

Vypravěč 2: *Kolem roku 924 nastoupil Václav na trůn. Měl vzdělání, jimž se nemohli honosit panovníci velkých národů, ba, ani sousední králové němečtí. V zemi nebylo klidu, lid byl rozdělen na vzájemně nevražící strany. Vzrůstalo i nebezpečí ze strany německé říše, kde si upevňoval moc Jindřich I. Ptáčník.*

Vypravěč 3: *Václav začal vládnout energicky a cílevědomě. Vystihují to slova pronesená prý při převzetí vlády. Zaznamenal je Václavův životopisec Gumpold. Václav oznamuje vladykům, že se rozchází s lidmi, kteří byli u vlády za panování jeho matky, a prohlašuje:*

Václav: /starší – již jako kníže/

„Ať láska k míru vře doma i venku v zemi. Soudcové ať se střeží podvracováním poškozovat práce jakékoliv prospěšnosti. Ať nikdo z vás se již nedopouští ohavnosti vraždy, již jste se často poskrvnili. Neustanete-li od porušování tohoto zákona z bázně před nejvyšším králem, pak vězte, že hněv náš vzplane proti takovým nešlechtníkům a rozpálen horlivostí Boží, dá jim stít hlavu“

Vypravěč 4: *Drahomíra byla označována za původkyni všech nepokojů. Byly obavy, že chce zavraždit Václava i Boleslava, aby sama vládla. Václav proto poslal matku do vyhnanství na nezbytně nutnou dobu, než se poměry uklidní. Když se tak stalo, povolal svoji matku zpět.*

Začátkem své vlády nařídil převézt ostatky své babičky Ludmily z Tetína do Prahy.

Vypravěč 5: *Část velmožů nechápala snahy a životní postoje knížete Václava. Byli to především ti, kteří již dříve byli v opozici proti sv. Ludmile. Václavovi odpůrci využili ctižádosti jeho bratra Boleslava k spiknutí proti němu a rozhodli se Václava odstranit. Za místo vraždy zvolili Starou Boleslav. Využili k tomu svátku tamějšího kostela sv. Kosmy a Damiána dne 27. září.*

Scénka 3:

Anežka z družiny Václavovy, Markéta z družiny Boleslavovy, Klára z družiny kněžny Drahomíry

- skupinka šesti děvčat

Anežka, Klára: /přichází zleva/

Markéta: /přichází zprava/

Markéta: Anežko, Kláro!

Anežka, Klára: Markéto!

Anežka: Markéto, vítáme tě u nás v Praze. Bůh ti žehnej. To jsem ráda, že jsme se po dlouhé době sešly.

Markéta: Přijela jsem s družinou knížete Boleslava, jen nakrátko. U nás, v Boleslavi, připravujeme velikou slavnost. V září bude svátek patronů našeho kostela svatých Kosmy a Damiána. To bude veliká sláva. Náš pán, kníže Boleslav, přijel pozvat na tu slavnost knížete Václava, snad i kněžnu Drahomíru. Proto jsme přijeli. Já jsem jela ráda. Doufala jsem, že vás tady uvidím. Co ty, Anežko, tak dlouho jsem tě neviděla. Stále sloužíš tady, v Praze, u knížete Václava?

Anežka: *Markéto, stále. Jsem tady již dlouho – vlastně od té doby, co se náš pán, kníže Václav, ujal vlády. Vždyť já ještě pamatuji, když proti němu vystoupil vévoda zlický – pan Radoslav. To bylo přece hned, když nám začal vládnout. A jak náš pán, kníže Václav, nechtěl, aby v boji umíralo tolik mladých chlapců. Víš, že tenkrát vyzval knížete zlického, aby místo těch chlapců bojovali sami dva? Pan Radoslav a kníže Václav. Pan Václav bojoval velmi statečně. Pan Radoslav sestoupil s koně a Václavovi se poddal. Tak byl zase mír. – I to si pamatuji, jak se pan Václav připravoval na boj s německým králem Jindřichem. I tuto záležitost vyřešil náš pán smírem. A pan Jindřich daroval panu Václavovi rámě svatého Víta. Tento ostatek má pan Václav ve veliké úctě. Pan Václav je velmi statečný, ale nechce, aby ostatní museli umírat.*

Markéta: *A co ty, Kláro!*

Klára: *Já jsem stále u paní Drahomíry. V poslední době jsme tady u knížete Václava. Víš, paní Drahomíra se velmi změnila. Je teď mírnější a klidnější. Také zcela přijala křesťanskou víru. Moc lituje toho, jak se zachovala ke kněžně Ludmile. Pan Václav jí odpustil a jsou spolu teď zadobře. I na tvého pána, pana Boleslava, paní Drahomíra často vzpomíná. Má oba syny velmi ráda.*

- navazují jiná děvčata ve stejných rolích

Anežka: *Víš, Markéto, jsem šťastná, že jsem mohla zůstat u knížete Václava. My, jeho služebnictvo, jsme přijali křesťanskou víru – a s radostí. Pan Václav čte v knihách o Kristu – a podle toho učení taky žije. Je mírný a laskavý ke všem. Představ si, že na tržištích vykupuje otroky. A když někdo ze služebnictva onemocní, nevyžene ho, ti nemocní tady zůstávají a my se o ně staráme. Kdyby viděl, že někdo ubližuje vdovám nebo sirotkům – ach, to by bylo zle. Takové lidi potrestá – a tvrdě.*

Markéta: *Pan Václav je jistě dobrý a spravedlivý. Vidím přece, jak ho máte všichni rádi. Také jsem zde viděla nějaký nový kostel.*

Klára: *Ano, viděla jsi správně. To je kostel sv. Jiří. Ten je už dokončen. Ale teď staví pan Václav nový kostel, ten bude zasvěcen svatému Vítu. Ten prý bude veliký!*

Markéta: *U nás v Boleslavi také mnozí přijali křesťanskou víru. Ale cítím, že někteří z pánů nemají pana Václava příliš v lásce. Jsou to většinou ti páni, kteří tenkrát vystupovali i proti paní Ludmile. Zvláště pan Česta a pan Hněvsa. Ti pana Václava přímo nenávidí. Víme všichni, že tajně mluví s naším knížetem proti Václavovi. Snad se to teď, po té slavnosti změní. Mé milé sestřičky, musím už jít. Mám i tady pořád tolik práce. Už se asi po mně budou shánět. Možná, že některá z vás přijede s panem*

Václavem do Boleslavi. Tam to bude moc slavné – ale toho připravování před tím, tolik hostů tam bude.

Klára: *Pojede-li paní Drahomíra, to pojedou určitě také. Snad se tam uvidíme.*

Anežka: *Já se do Boleslavi nedostanu. Markéto, Bůh ti žehnej, i já musím již jít po své práci. Jsem ráda, že jsem tě mohla vidět. S Bohem, Markéto.*

Markéta: *S Bohem, sestřičky, těším se na slavnost, jestli některá z vás přijede. Bůh vám žehnej.*

Klára, Markéta, Anežka: *zdraví se navzájem: s Bohem*

Markéta: */odchází vpravo/*

Anežka, Klára: */odchází*

Scénka 4:

kníže Václav, Podiven – vladyka, vypravěč 6 a 7

- skupinka 4 dětí

Podiven, Václav: */přicházejí zleva/*

Podiven: *Pane, náš kníže, jak ses rozhodl?*

Václav: *Podivene, nemohu přece nevyslyšet bratrovo pozvání. Zve nás, i matku naši Drahomíru, abychom s nimi oslavili ten krásný svátek svatých Kosmy a Damiána.*

Podiven: *Pane, mám o tebe strach, buď opatrný.*

Václav: *Milý příteli, děkuji ti, že máš o mě starost. Chraň mě raději před mými vlastními chybami, před pýchou, domýšlivostí, pohodlností – to jsou moji nepřátelé, před těmi mě varuj.*

Podiven: *Pane, ty, který od rána do večera tak pilně pracuješ, o smíření mezi lidmi a mír v celé zemi se staráš, tobě já mám vytykat tvé chyby? Vždyť je ani postřehnout nemohu. Mysli na to, že se vydáme do prostředí, kde je plno tvých nepřátel. Odpusť mi, pane, ale tvůj bratr Boleslav není v duchu tvým bratrem. Mám obavy, že nic dobrého nezamýšlí. Znam to prostředí – a dobře to tam znám. Tam ti, pane, není nikdo nakloněn. Závidí ti vše, tvůj trůn, tvoji oblíbenost u lidí, i to, že je ti paní Drahomíra tak nakloněna. Není to pozvání hanebný úskok?*

Václav: *Milý Podivene, vím, že tvé varování je upřímné. I ve mně hlodá ten strach, znám smýšlení bratrových přátel. I já se bojím, že správně tuším, co od nich mohu čekat. Bratr mě zve, my se musíme jednou vnitřně sblížit, vždyť je to bratr. Jestli nepojedu a nedám mu k tomu sblížení příležitost, naše odcizení bude ještě větší. Nejsme*

zde na zemi jen sami pro sebe, ale proto, abychom splnili Boží vůli. Tak mě to učila babička Ludmila. A já jsem na to, babičko, nikdy nezapomněl.

Bratr mě volá a já jeho pozvání přijímám. Kéž nám Bůh pomůže splnit na této cestě to, co on od nás očekává. Jiného přání nemám. Podivene, připravte se na cestu, jedeme.

Václav, Podiven: */odcházejí vpravo/*

Vypravěč 6: *Druhého dne své návštěvy v Boleslavi spěchal Václav beze zbraně na jitřní do kostela. Cestou byl od Boleslava napaden, ale Václav jej odzbrojil. Přiskočili však Boleslavovi společníci a Václava po krátké potyčce u dveří chrámu zabili. Bylo to 28. září 929. Někteří historikové uvádějí rok 935.*

Družina Václavova, pokud se někomu nepodařilo uprchnout, byla pobita. Drahomíra s pláčem ukryla mrtvé tělo svého syna do kostela a sama uprchla na území Charvátů do východních Čech.

Vypravěč 7: *Mladičský kníže Václav zemřel. Zemřel jako oběť bratrovy ctižádosti. Zemřel jako uskutečňovatel českého křesťanství, k němuž základy položila činnost sv. Metoděje. Vrahové darovali národu svatého mučedníka. Zrno padlo do země, aby vydalo užitek. Svou smrtí začíná Václav své tisícileté duchovní panování v českém národě.*

Vypravěč 6: *Smrt Václavova vzbudila sympatie k němu i u těch, kteří s jeho politikou dříve nesouhlasili. Boleslav uznal svoji vinu a dal převézt Václavovo tělo do Prahy, kde je uložil ve svatovítské rotundě.*

Vypravěč 7: *Úcta ke knížeti se začala rychle šířit. Již v raném středověku mu byla zasvěcena řada kostelů. Dnes je v českých zemích 332 kostelů zasvěcených sv. Václavu, další jsou na Slovensku, v Polsku, v bývalé Jugoslávii, Maďarsku, Rakousku, ve Spoj. Státech. Od r. 1970 je jeho svátek zařazen do celocírkevního kalendáře. Ruská pravoslavná církev uctívá sv. Václava a jeho babičku sv. Ludmilu. V 11. a 12. století vzniká píseň „Svatý Václave“. Velkým ctitelem sv. Václava byl i Karel IV., který v novostavbě chrámu sv. Víta vyzdobil jeho kapli nejkrásnějšími českými drahokamy. Tato kaple se stala schránkou pro pořízenou královskou korunu, kterou Karel prohlásil za majetek sv. Václava. Budoucím českým králům byla propůjčována a tito byli jen dočasnými nositeli věčné koruny svatováclavské jakožto symbolu českého státu.*

Vypravěč 6: *Václav usiloval svými činy, vším svým jednáním, osobním nasazením o mír v zemi, o mír mezi lidmi. Nežli by proti bratru použil násilí, raději položil svůj život. To je odkaz svatováclavské tradice, který se jako zlatá nitka vine stoletími až k dnešnímu dni. Náš kníže Václav, náš bratr Václav, stojí mezi námi a jako tehdy vybízel svůj lid, vybízí i nás v duchu evangelia, kterému z celého srdce uvěřil: Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jednejte s nimi.*

Svatý Václave, věčný vévodo české země, oroduj za nás.²⁰

²⁰ CHURÁČKOVÁ, J. *Hra o sv. Václavovi. Netolice, 1986. Nepublikovaný rukopis.*

Příloha IX.

Pracovní list č. 4 – Kříž se symboly

Dřevěný kříž se symboly

Příloha X.

Prohlížení zvonku před jeho vlastní výrobou.

Výroba zvonku z malého květníku

Ukázka lukostřelby
foto: Ivan Janota

Prohlídka selské světničky a máselnice

Výtvarné zpracování a
zdobení vlastního
nebeklíče.

ABSTRAKT

PETRÁŠKOVÁ, J. *Metodika animace části muzejní expozice*. České Budějovice 2011.
Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta.
Katedra pedagogiky. Vedoucí práce I. Kovářová

Klíčová slova: animace, cíl, záměr, poznávání, diskuse, dialog

Práce se zabývá animační metodou seznámení s liturgickými muzejními sbírkovými předměty s ohledem na dětské vývojové etapy. Použité byly metody diskuse, dialog, dramatizace. Vytýčuje své záměry v oblasti výchovně – etické a poznávací.

ABSTRACT

The methodology of the animation of parts of the museum exhibition

Key words: animation, aim, intention, learning, discussion, dialog

The work deals with an animation method of becoming familiar with museum collection liturgical objects with regard to children's developmental stages. Methods of discussion, dialog and dramatization were employed. It sets out its aims in the education-ethical and cognitive sphere.